

OBOR 7 – EKONOMICKÁ OCHRANA STÁTU

UČEBNÍ TEXTY PRO ÚŘEDNICKOU ZKOUŠKU

ver. 10-2025-02

1 Finanční analytický úřad

1.1 FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚŘAD

Finanční analytický úřad (FAÚ) byl zřízen ke dni 1. 1. 2017, zákonem č. 368/2016 Sb., novelizujícím zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a je správním úřadem v podřízenosti Ministerstva financí, který plní funkci tzv. „finanční zpravodajské jednotky“ (Financial Intelligence Unit – FIU) pro Českou republiku. Před vznikem úřadu tuto funkci plnil Finanční analytický útvar Ministerstva financí, který vznikl na MF v r. 1996 v reakci na přistoupení ČR k Úmluvě o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (Štrasburk 1990) a v návaznosti přijatého zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. FAÚ je součástí celosvětové sítě FIUs, zakládaných od začátku 90. let na základě iniciativy G7 a její Financial Action Task Force (FATF) a spolupracujících od r. 1997 v rámci Egmontské skupiny (Egmont Group). Do činnosti FATF a zejména jím vedených pravidelných vzájemných hodnocení se FAÚ zapojuje v rámci výboru Moneyval Rady Evropy. Vedle toho se FAÚ aktivně účastní jednání expertní skupiny při Evropské komisi pro praní peněz a financování terorismu, platformy finančních zpravodajských jednotek EU a dalších pracovních skupin při institucích a orgánech EU.

Základním pramenem práva pro oblast boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu (AML/CFT) jsou aktuálně platná „Doporučení FATF“ ve znění platném od února 2012, nazvaná „Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení“. Z nich, resp. z dokumentů jim přecházejících, vychází jak mezinárodní smlouvy, jako je výše uvedená úmluva z r. 1990 či úmluva OSN o potlačování financování terorismu (1999), tak i právo Evropské unie, a to jak směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu („IV. AML směrnice“), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1113 („V. AML směrnice“), tak i přímo účinné předpisy ES/EU, konkrétně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 ze dne 23. října 2018 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1113 ze dne 31. května 2023 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv a o změně směrnice (EU) 2015/849 („nařízení TFR“). Základním právním předpisem „proti praní peněz“ v ČR je zejména zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („AML zákon“) a k němu vydaná prováděcí vyhláška České národní banky č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Od roku 2006 je na základě zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí („zákon o provádění mezinárodních sankcí“), FAÚ i v postavení koordinátora výkonu mezinárodních sankcí, oprávněným m. j. rozhodovat o uplatnění finančních sankcí a případných výjimkách. Mezinárodní sankce, včetně sankcí Rady bezpečnosti OSN, jsou převážně prováděny přímo účinnými právními akty EU. Zákon č. 69/2006 Sb. je zejména univerzálním „adaptačním“ předpisem.

Veškeré informace zpracovává FAÚ za podmínek zvláštní ochrany informací ve vlastních informačních systémech a s využitím zabezpečených sítí. K tomu účelu má i vlastní ICT oddělení. Samozřejmostí je důsledné uplatňování předpisů pro ochranu osobních údajů, utajovaných informací, bankovního a obdobného (obchodního) tajemství.

Pro oba základní obory činnosti zajišťuje FAÚ i kontrolu a vede správní řízení v případech porušení předpisů ČR a EU. Přípravuje rovněž návrhy právních předpisů a spolupracuje s MF a jinými státními orgány při přípravě souvisejících předpisů; podílí se i na přípravě předpisů EU. Významná je rovněž

osvětová práce, např. poskytování konzultací a stanovisek, přednášky pro odbornou i laickou veřejnost vč. vysokých škol, a publikační činnost pracovníků FAÚ.

2 Správní a trestní odpovědnost

2.1 Správně-právní odpovědnost

Správně-právní odpovědnost je odpovědností za přestupky neboli taková protiprávní jednání, za která je možné uložit správně právní sankci (tj. zejména pokutu ve správním řízení). Přestupky se projednávají ve správním řízení a sankce za ně ukládají správní orgány.

Přestupku se mohou dopustit jak fyzické tak právnické osoby. I právnické osoby (obchodní společnosti, spolky aj.) tedy mají správně-právní odpovědnost. Obecnou právní úpravu týkající se přestupků, včetně procesního postupu jejich projednávání, obsahuje zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich („přestupkový zákon“). Skutkové podstaty přestupků (tedy stanovení, jaké jednání a za jakých podmínek je přestupkem) jsou obvykle uvedeny ve speciálních zákonech a obsahuje je i AML zákon a zákon o provádění mezinárodních sankcí. Speciální zákony obvykle obsahují i některá procesní ustanovení, která pak mají přednost i před úpravou řízení o přestupku v přestupkovém zákoně. Správní řád se jako obecný právní předpis pro řízení o přestupku použije v situacích, které nejsou upraveny přestupkovým zákonem nebo není-li ve speciálních zákonech zvláštní úprava.

V souladu s ustanovením § 5 přestupkového zákona je přestupkem společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.

V případě přestupků fyzických osob se odpovědnost uplatní pouze tehdy, pokud se jedná o zaviněné jednání, ve formě úmyslu nebo nedbalosti (obecně postačuje zavinění z nedbalosti, v některých výjimečných případech může zákon stanovit, že je třeba úmysl). Jedná se tedy o subjektivní odpovědnost.

Pokud se přestupku dopustí právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání (v souvislosti s tímto podnikáním), odpovědnost se uplatní zásadně i tehdy, kdy se nejedná o zaviněné jednání. Jedná se tedy o objektivní odpovědnost.

Pokus přestupku je trestný pouze tehdy, je-li to u konkrétní skutkové podstaty ve speciálním zákoně uvedeno. Příprava přestupku trestná není.

Přestupky projednávají a trestají správní orgány z moci úřední (tzv. ex officio). Správní orgány jsou přitom povinny přijímat podněty k tomu, aby bylo zahájeno řízení z moci úřední, od kohokoli. Tento podnět se podává podle § 42 správního řádu. V souladu s tímto ustanovením platí, že pokud podatel podnětu chce, aby jej správní orgán informoval ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy podnět obdržel, že řízení zahájil, nebo že neshledal důvody k zahájení řízení z moci úřední, popřípadě že podnět postoupil příslušnému správnímu orgánu, musí o to v podnětu požádat.

Na rozdíl od trestněprávní odpovědnosti se u přestupku jedná o takové protiprávní jednání, u kterého je dána menší společenská nebezpečnost. V případě přestupků může být v souladu s přestupkovým zákonem sankcí za spáchání napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty nebo zveřejnění rozhodnutí o přestupku. V případě přestupků mohou druh sankce a v případě pokuty i její výši stanovit jednotlivé zákony upravující přestupky.

2.2 Trestněprávní odpovědnost

Trestněprávní odpovědnost je odpovědností za trestné činy neboli taková protiprávní jednání, za která je možné uložit trestněprávní sankci (včetně trestu odnětí svobody). Trestné činy se projednávají v trestním řízení soudním a sankce za ně ukládají soudy.

Do konce roku 2011 se vycházelo z principu individuální odpovědnosti konkrétní fyzické osoby. S účinností od 1. ledna 2012 došlo v českém trestním právu k podstatné změně nahlížení na to, kdo všechno může být pachatelem trestného činu. S účinností zákona o trestní odpovědnosti právnických osob (zákon č. 418/2011 Sb.) mohou být trestně stíhány i osoby právnické, tedy např. obchodní společnosti, různé spolky, nadace atd. Právnické osoby mohou být stíhány pro všechny trestné činy, mimo těch, které jsou vyjmenovány v § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Pochopitelně také tresty se u právnických osob odlišují od osob fyzických. Pro právnické osoby nebyla vytvořena žádná zvláštní pravidla pro průběh trestního řízení, postupuje se standardně podle trestního řádu. Trestní odpovědnost právnické osoby je zdánlivě objektivní (odpovědnost za následek), vedle naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu je však vyžadován i deficit v kontrolní či řídicí rovině právnické osoby, a to buď ve formě zaviněného spáchání trestného činu osobami v řídicím či kontrolním postavení nebo ve formě zaviněného nedostatečného dohledu, kontroly či organizace.

V případě trestných činů fyzických osob je trestní odpovědnost subjektivní, uplatní se pouze tehdy, pokud se jedná o zaviněné jednání ve formě úmyslu nebo nedbalosti. Obecně platí, že je třeba úmysl, v některých výjimečných případech může zákon stanovit, že postačuje zavinění z nedbalosti.

Obecnou právní úpravu týkající se trestných činů obsahuje trestní zákoník, tj. zákon č. 40/2009 Sb., procesní postup orgánů činných v trestním řízení, vyšetřování, projednávání a souzení trestných činů obsahuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“).

Jednou z obecných zásad našeho právního řádu je zásada přiměřenosti, dále rozvinutá trestněprávní zásadou podpůrné role trestní represe. Na jejím základě je trestní právo chápáno jako krajní, poslední řešení, které má zákonem chráněným zájmům poskytovat podpůrnou ochranu. Uplatní se proto jen v případech, kdy nepostačuje mimo-trestní řešení (např. uplatnění správně-právní odpovědnosti a správního potrestání). Trestní odpovědnost se proto zásadně uplatňuje u těch protiprávních jednání, která jsou nadána větší mírou společenské nebezpečnosti.

Objasňování a stíhání trestných činů je výlučnou pravomocí tzv. orgánů činných v trestním řízení – policejních orgánů, státních zástupců a soudů. Každý, kdo má za to, že byl spáchán trestný čin, se však může na orgány činné v trestním řízení obrátit s podnětem – trestním oznámením. Trestní oznámení nemá žádné zákonem stanovené náležitosti, může být učiněno ústně i písemně, zpravidla bývá směřováno policejním orgánům nebo na státní zastupitelství. Takové oznámení by mělo splňovat obecné podmínky podání učiněného státnímu orgánu, tedy mělo by obsahovat údaje o podateli, adresátovi, popis čeho se týká, vylíčení nejdůležitějších skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a případně uvedení toho, jaký trestný čin oznamovatel v popsáném jednání spatřuje. Obdobně jako při podávání podnětu k prošetření přestupku, i zde může oznamovatel v trestním oznámení požádat, aby byl do jednoho měsíce vyrozuměn o přijatých opatřeních (§ 158 odst. 2 trestního řádu). Uvedením vědomě nepravdivých údajů v trestním oznámení se může oznamovatel dopustit trestného činu křivého obvinění.

Pokud byl oznamovatel jednáním pachatele poškozen, může tuto skutečnost uvést v oznámení a má právo dožadovat se v trestním řízení postavení poškozeného ve smyslu § 43 trestního řádu a případně i náhrady škody.

Trestným činem je jen takový protiprávní čin, který je jako trestný čin vymezen trestním zákonem. Trestní odpovědnost je možné uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých

nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (§ 12 a 13 trestního zákoníku). Tedy v případě, kdy jsou formální znaky trestného činu a přestupku obsahově shodné a překrývají se, je to právě společenská nebezpečnost / škodlivost konkrétního činu, která rozhoduje o tom, jestli byl spáchán toliko přestupek nebo už trestný čin.

2.3 Funkce trestního práva

- ochranná – ochrana společnosti před kriminalitou, tj. ochrana před nebezpečnými činy fyzických nebo nově i právnických osob;
- regulativní – spočívá ve stanovení podmínek trestní odpovědnosti, ukládání trestů a ochranných opatření pachatelům trestných činů, reguluje hodnoty, které společnost považuje za nejdůležitější;
- preventivní – generálně preventivní působení na potenciální pachatele prostřednictvím individuálně preventivního působení na konkrétního pachatele; prevenci zajišťuje také samotná existence trestního práva;
- represivní – směřuje k ochrannému cíli výlučně individuálním působením na pachatele, opírá se o donucovací formy.

2.4 Zásady trestního práva

- zásada zákonnosti – trestní právo může být čerpáno pouze z takových pramenů, jakými jsou Ústava, ústavní zákony a zákony;
- zásada pomocné úlohy trestní represe – trestní právo se použije teprve v případě, že neexistuje jiné řešení;
- zásada odpovědnosti za zavinění (subjektivní odpovědnost) – osoba buď chce čin spáchat nebo si možnosti spáchání trestného činu je nebo může být vědoma;
- zásada přiměřenosti – výše a druh trestu musí odpovídat povaze trestného činu, osobnosti jeho pachatele i dalším v zákoně uvedeným hlediskům, pouze přiměřený a spravedlivý trest je účelný; újma obsažená v trestu by neměla převyšovat nezbytně nutnou potřebu společnosti.

2.5 Základy trestní odpovědnosti

Základem trestní odpovědnosti je spáchání trestného činu, čímž vzniká povinnost strpět sankce stanovené trestním zákonem. Trestným činem podle trestního zákoníku je protiprávní čin, který trestní zákon (nebo jiný právní předpis) označuje takovým činem a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

Znaky uvedenými v trestním zákoně, popřípadě v jiném zákoně, jsou:

- znaky skutkové podstaty trestného činu (objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka, protiprávnost) a
- stanovený věk a přičetnost.

Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Trestnými činy mohou být jen činy nedovolené, protiprávní. Ne každý nedovolený čin je zároveň trestným činem, některé z nich jsou jen přestupky, kázeňskými nebo disciplinárními delikty, některé jsou jen postiženy občanskoprávní sankcí, zejména povinností k náhradě škody. Ke vzniku trestní odpovědnosti vyžaduje trestní zákoník naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu. Hovoříme o dokonání trestného činu. Trestní zákoník však připouští trestní postih i v případě, že chybí jeden z těchto znaků – následek. V takovém případě se jedná o přípravu k trestnému činu nebo pokus o trestný čin. Příprava je trestná jen u zvlášť závažného zločinu, k němuž směřovala, nebo u těch trestných činů, kde je to výslovně uvedeno. Stejně jako pokus trestného činu je trestná podle stejné sazby jako dokonaný trestný čin. Trestní odpovědnost dále dopadá na spolupachatelství nebo účastenství na trestném činu ve formě organizátorství, návodu a pomoci.

Trestným činem není čin, který není protiprávní. Některé takové případy uvádí přímo trestní zákoník:

- nutná obrana, tedy čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem; o nutnou obranu nejde, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku;
- krajní nouze, tedy čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem; o krajní nouzi nejde, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet;
- trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny;
- trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak;
- oprávněné použití zbraně, tedy situaci, kdy někdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.

Trestně odpovědný není:

- ten, kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku;
- ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání.

2.6 Zánik trestní odpovědnosti

Trestní zákoník uvádí v obecné části pod společným názvem „Zánik trestní odpovědnosti“ důvody zániku trestní odpovědnosti. Jedná se o okolnosti, které nastanou po spáchání trestného činu, ale dříve než je o něm pravomocně rozhodnuto, a které způsobují jednou provždy zánik práva státu na potrestání pachatele. Vůči pachateli tedy nemohou být vyvozovány důsledky, které jinak vyplývají ze spáchání trestného činu. Důvodem zániku trestní odpovědnosti může být účinná lítost nebo promlčení trestního stíhání.

Patří sem také zánik trestnosti přípravy, zánik trestnosti pokusu, zánik trestnosti účastenství, smrt pachatele (upraveno pouze v trestním řádu), abolicie.

2.7 Účinná lítost

Zánik trestnosti z důvodu účinné lítosti nastává pouze u trestných činů uvedených v § 33 trestního zákoníku. V souladu s účelem účinné lítosti jsou zde taxativně uvedeny trestné činy, jejichž škodlivé následky jsou tak závažné, že jim je třeba zabránit i za cenu beztrestnosti pachatele. Účinná lítost spočívá v tom, že pachatel vlastní aktivní činností dobrovolně zamezí nebo napraví škodlivý následek trestného činu, anebo v době, kdy škodlivému následku činu může být ještě zabráněno, učiní o trestném činu dobrovolné oznámení státnímu zástupci, policejnímu orgánu nebo v případě vojáka oznámení veliteli nebo náčelníkovi.

2.8 Promlčení trestního stíhání

Při promlčení trestního stíhání zaniká trestnost činu uplynutím doby stanovené zákonem. Důvody promlčení mohou být hmotněprávní nebo procesní. Promlčecí doba je odstupňována podle závažnosti trestného činu, rozhodující je druh a výše sazby trestu. Promlčecí doba činí podle trestní sazby 3 roky až 20 let. Některé nejzávažnější trestné činy se nepromlčují.

2.9 Trestní odpovědnost právnických osob¹

Trestní odpovědnost právnických osob byla do českého právního řádu zavedena s účinností od 1. ledna 2012, a to zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim („zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“). Společně s tímto zákonem byl přijat i zákon o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který byl ve Sbírce zákonů vyhlášen pod č. 420/2011.

2.10 Trestný čin právnické osoby

Subjekty trestného činu, tedy právnické osoby, jimž může být přičítána odpovědnost za trestné činy, zákon vymezuje negativně. Podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob není odpovědná Česká republika a dále územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci (tedy obce a kraje). Majetková účast těchto osob na jiných právnických osobách však trestní odpovědnost takových právnických osob nevylučuje.

Pachatelem se rozumí právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, ale i právnická osoba, která jednala svými zaměstnanci či jinými zástupci nebo k provedení činu užila jiné právnické nebo fyzické osoby. Trestní odpovědností právnické osoby není dotčena odpovědnost fyzických osob, přičemž je možné i spolupachatelství fyzické a právnické osoby a další formy trestné součinnosti (nepřímý pachatel, spolupachatel, návodce, pomocník, organizátor). Této trestní odpovědnosti podléhá například i jednočlenná s. r. o., přičemž i zde je možný souběh trestní odpovědnosti fyzické i právnické osoby. Není například vyloučeno, že by společník jednočlenné společnosti s ručením omezeným mohl být shledán vinným z trestného činu jako fyzická osoba a následky by kromě něj nesla i uvedená právnická osoba, jejímž je společníkem.

Za trestný čin právnické osoby se považuje protiprávní čin spáchaný v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak:

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat;

¹ Převzato z: JUDr. Ing. Hana Skalická, Ph. D., Účetnictví v praxi (Wolters Kluwer).

- b) osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a);
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c).

Koncept trestní odpovědnosti je založený na „přičitatelnosti jednání fyzických osob osobě právnické“. Právnické osobě se přičítá jednání jejích orgánů či výše uvedených osob, přičemž nezáleží na tom, zda se podaří či nepodaří zjistit, která konkrétní fyzická osoba se protiprávního činu dopustila. Trestný čin lze přičítat právnické osobě, i pokud k němu došlo před vznikem právnické osoby, dále pokud právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o její neplatnosti, či v případě, kdy právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je neplatný nebo neúčinný, nebo jednající fyzická osoba není za takový trestný čin trestně odpovědná. Trestní odpovědnost přechází na všechny právní nástupce právnické osoby. Při více právních nástupcích se přihlíží k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výnosy, užitky a jiné výhody ze spáchaného trestného činu.

2.11 Katalog trestných činů

Zákon po novele s účinností od 1. prosince 2016 obsahuje výčet trestných činů, které právnická osoba nemůže spáchat. Ve všech ostatních případech včetně nedbalostních trestných činů může tedy být trestně odpovědná i právnická osoba.

2.12 Tresty a ochranná opatření

Jako nejprísnejší trest lze právnické osobě uložit zrušení, a to právnické osobě se sídlem v České republice, pokud její činnost spočívala zcela nebo převážně v páchaní trestného činu nebo trestných činů. Právní mocí rozhodnutí, kterým byl uložen trest zrušení právnické osoby, vstupuje tato právnická osoba do likvidace. Uložení tohoto trestu bude namíste především tam, kde se právnická osoba zapletla např. do organizovaného zločinu. Trest zrušení nelze uložit těm právnickým osobám, u kterých to vylučuje jejich povaha (např. u osob zřízených zákonem, u územně samosprávných celků apod.).

Soud dále může uložit trest propadnutí majetku (zcela či zčásti), peněžitý trest ve výši 20-730 denních sazeb v rozmezí 1 000 Kč až 2 mil. Kč – tedy až do výše 1,46 mld. Kč. Peněžitý trest nelze uložit vedle trestu propadnutí majetku a uložení tohoto trestu nesmí být na újmu práv poškozeného. Dalším trestem může být propadnutí věci, přičemž tento trest nelze uložit vedle ochranného opatření zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty. Lze uložit i trest zákazu činnosti v rozmezí 1 roku až 20 let, byl-li trestný čin spáchán v souvislosti s touto činností, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži opět v rozmezí 1-20 let, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním či s účastí v zadávacím řízení, zákaz přijímání dotací a subvencí na 1-20 let, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s podáváním nebo vyřizováním žádosti o dotaci nebo s jejím poskytováním nebo využíváním či jakékoli veřejné podpory.

Trestem rovněž může být uveřejnění rozsudku ve veřejném sdělovacím prostředku, přičemž v případě neuveřejnění může být uložena pořádková pokuta až 500 000 Kč denně, kterou lze uložit i opakovaně až do doby uveřejnění rozsudku.

Zákon zná i dvě ochranná opatření. Prvním je zabránění věci. Toto ochranné opatření, včetně zabránění náhradní hodnoty, lze uložit samostatně nebo vedle trestu, s výjimkou uložení vedle trestu propadnutí

věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to včetně zabrání spisů a zařízení, lze uložit i omezení dispozice s věcí. Druhým je zabránění části majetku, a to za podmínek stanovených trestním zákoníkem (k tomu vizte § 102a trestního zákoníku).

Při stanovení druhu a výměry trestu soud přihlédne k povaze a závažnosti trestného činu, k poměrům právnické osoby (dosavadní činnost a majetkové poměry), k jejímu působení po činu (náhrada škody) a k účinkům a důsledkům, jaké trest má mít v budoucnu. Soud musí přihlédnout i k důsledkům, které může mít uložení trestních sankcí vůči osobám poškozeným a věřitelům právnické osoby, jejichž pohledávky vznikly v dobré víře a nemají původ nebo nesouvisí s trestným činem právnické osoby.

2.13 Rejstřík trestů právnických osob

Na rozdíl od části rejstříku trestů fyzických osob údaje v rejstříku trestů o právnických osobách jsou veřejně přístupné. Tedy v případě, kdy bude právnická osoba pravomocně odsouzena za trestný čin, se tato skutečnost zaznamená do rejstříku trestů a tyto údaje budou veřejně přístupné. Údaje o osobách pravomocně odsouzených soudy se uchovávají 100 let od pravomocného odsouzení právnické osoby, které se týkají.

Každý může požádat o výpis z Rejstříku trestů týkající se právnické osoby, a to písemně.

2.14 Specifika trestního řízení

Obviněná právnická osoba je subjektem trestního řízení. O zahájení trestního stíhání vyrozumí policie orgán, který vede obchodní rejstřík nebo jiné registry. Místní příslušnost se řídí podle sídla, podniku či organizační složky právnické osoby anebo podle místa, kde čin vyšel najevo.

Proti obviněné právnické osobě a obviněné fyzické osobě se koná společné řízení. Trestní odpovědnost se posuzuje samostatně u právnické i fyzické osoby. Právnická osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, nemůže být do pravomocného skončení řízení zrušena, přeměněna ani nemůže zaniknout s výjimkou toho, kdy by důsledky byly nepřiměřené povaze spáchaného trestného činu. Výjimky z tohoto pravidla schvaluje soud.

Zákon rovněž zavádí překážku litispendence a res iudicata, která se projevuje v následujících situacích:

- Zahájení trestního stíhání proti právnické osobě brání tomu, aby o témže skutku proti téže právnické osobě probíhalo řízení o přestupku;
- Naopak trestní stíhání proti právnické osobě nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, jestliže dřívější řízení pro týž skutek proti téže osobě skončilo pravomocným rozhodnutím o přestupku a toto rozhodnutí nebylo zrušeno.

2.15 Možnost vyvinění se

Jedinou možností, kdy se právnická osoba může vyvinout z trestného činu spáchaného jejím jménem, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, je situace, kdy je trestný čin spáchán zaměstnancem právnické osoby (nebo osobou v obdobném postavení jako má zaměstnanec) a orgány právnické osoby či osoby výše uvedené provedly taková opatření:

- která měly provést podle zákona, nebo
- která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo učinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení trestného činu.

Jinými slovy, právnická osoba nebude odpovídat za výlučný exces zaměstnance, pokud dodržela vše, co po ní lze spravedlivě požadovat. Zde tedy budou velkou roli hrát vnitřní normy právnických osob, dále proces oznamování trestné činnosti na pracovišti, zavádění korupčních linek, etických kodexů, kde budou uvedeny hodnoty společnosti, posílení interního auditu. Jedině tak bude moci právnická osoba prokázat, že provedla veškerá opatření, která po ní lze spravedlivě požadovat, a tudíž případná trestná činnost zaměstnance je excesem, od kterého se právnická osoba distancuje. Zavedení kvalitních vnitřních norem však k vyvinění se samo o sobě nepostačí, neboť právnická osoba musí prokázat, že zaměstnance s těmito normami seznámila a že jim rozumí. Zaměstnance je tedy nutno proškolenat, přezkušovat a plnění norem kontrolovat.

2.16 Účinná lítost

Pokud již ke spáchání trestného činu právnickou osobou dojde a nejedná se o trestné činy pletich v insolvenčním řízení, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, pletich při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, pletich při veřejné dražbě přijetí úplatku, podplacení nebo nepřímého úplatkářství, může právnická osoba využít institutu „účinné lítosti“. V takovém případě trestní odpovědnost právnické osoby zaniká, pokud právnická osoba dobrovolně upustí od dalšího protiprávního jednání a:

- odstraní nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, zamezí škodlivému následku trestného činu nebo ho napraví, nebo
- učiní oznámení o trestném činu státnímu zástupci či policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno nebo škodlivému následku mohlo být ještě zabráněno.

2.17 Nepřekažení a neoznámení trestného činu

Obecnou oznamovací povinnost ke všem trestným činům, o jejichž spáchání se dozví, mají pouze státní orgány (§ 8 odst. 1 věta 2 trestního zákoníku). Povinnost oznámit nebo překazít trestný čin však vzniká každému, kdo se hodnověrně dozví (přesněji řečeno vznikne důvodná obava), že:

- Je připravován či stále páčán některý z trestných činů uvedených v § 367 TZ. V takovém případě vzniká povinnost překazít trestný čin, tedy učinit taková opatření, aby čin nemohl být spáchán nebo nemohl být dále páčán.
- Již byl spáchán některý z trestných činů uvedených v § 368 TZ; tehdy vzniká povinnost oznámit trestný čin státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

3 Možnosti postihu přestupků proti AML/CFT

3.1 Správní odpovědnost

Za přestupky proti AML/CFT opatřeními upravují správní odpovědnost zejména ustanovení části šesté AML zákona. Zákon ukládá povinnosti zejména těm podnikatelským subjektům, které jsou podle něj zařazeny mezi povinné osoby. Obecně je úprava sankcí za porušení vybraných povinností podle zákona „proti praní peněz“ již od přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, resp. s ním souvisejícího změnového zákona č. 420/2011 Sb. s účinností od 1. ledna 2012 členěna na přestupky obsažené v AML zákoně a trestné činy. Pokud při porušení některé z povinností stanovených v AML zákoně povinným osobám nedojde k závažnému následku, jedná se o přestupek, za který bude uložena pokuta ve správním řízení trestně odpovědné povinné osobě. V souvislosti s prováděným šetřením mohou určité povinnosti vyplývat i pro fyzické osoby jako osoby zúčastněné na řízení. Příslušný orgán

musí posoudit, zda se v dané věci jedná o přestupek či zda nejde o podezření z trestného činu; v tom případě by věc bez dalšího postoupil trestním oznámením orgánům činným v trestním řízení.

Z hlediska zavinění se přestupky dělí na přestupky fyzických osob, kdy je třeba prokazovat zavinění, které může být úmyslné nebo nedbalostní (subjektivní odpovědnost), a přestupky právnických osob (včetně fyzických osob, pokud vystupují jako podnikatelé), které jsou zásadně odpovědné za následek, a to i bez zavinění (objektivní odpovědnost). Možnost postihu právnické osoby pro přestupky podle AML zákona není dotčena tím, že její konkrétní zaměstnanec je v téže věci trestně stíhán.

Podle AML zákona je tak stíháno jako přestupek porušení povinnosti mlčenlivosti (§ 43), nesplnění povinností při identifikaci a kontrole klienta (§ 44), nesplnění povinností ve vztahu k nesrovnalostem v evidenci skutečných majitelů (§ 44a), nesplnění informační povinnosti (§ 45), nesplnění oznamovací povinnosti (§ 46), nesplnění povinnosti odložit příkaz klienta (§ 47), nesplnění opatření k nápravě (§ 47a), nesplnění povinností k prevenci (§ 48), nesplnění povinností skupiny (§ 48a), porušení povinností úvěrovými a finančními institucemi (§ 49), porušení povinností souvisejících s ochranou oznamovatelů (§ 49a), neoprávněné poskytování služeb spojených s virtuálním aktivem (§ 49a) a neplnění oznamovací povinnosti při přeshraničních převozech (§ 50). Přestupku (§ 50a) se rovněž dopustí fyzická osoba, jejíž jednání je povinné osobě přičitatelné a která způsobí, že se povinná osoba dopustila některého z vybraných přestupků, pokud se tato nevyvinila. Některé z těchto sankcí se váží i k porušení přímo účinných předpisů EU pro danou oblast. Zákon dále upravuje propadnutí a zabránění věcí a další hmotněprávní a procesní pravidla. Správní řízení trestní vede každá z institucí, které jsou oprávněny ke kontrole podle AML zákona.

Podle zákona o provádění mezinárodních sankcí lze postihnout jako přestupky zejména porušování omezujících opatření, upravených přímo účinnými předpisy EU, vydanými za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu; tato úprava je v § 18 až 21 zákona o provádění mezinárodních sankcí.

3.2 Trestní odpovědnost

Pokud dojde k závažnému následku, ve všech případech odpovídajících přestupků povinných osob lze takové jednání klasifikovat jako některý z trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákoníku. Zejména se může jednat o trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 trestního zákoníku), legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti (§ 217 trestního zákoníku), financování terorismu (§ 312d trestního zákoníku) případně některé trestné činy účastenské či součinnostní. Za taková jednání jsou v současné době trestně odpovědné jak fyzické, tak i právnické osoby. Pro uvedené či některé související (např. součinnostní) trestné činy mohou být pochopitelně postiženy i jiné fyzické či právnické osoby, než povinné osoby podle AML zákona. U všech pak rovněž přichází v úvahu i postih pro nepřekažení (§ 367 trestního zákoníku) nebo neoznámení (§ 368 trestního zákoníku) trestného činu. Překazit trestný čin může příslušná povinná osoba i podáním oznámení o podezřelém obchodu.

Rovněž nesplnění omezení vyplývajících z mezinárodních sankcí při závažnějším následku může být považováno za trestný čin, a to porušení mezinárodních sankcí podle § 410 trestního zákoníku.

4 Vnitrostátní právo

4.1 Prameny vnitrostátního práva v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu

Nejdůležitějšími vnitrostátními právními předpisy, regulujícími oblast boje proti praní peněz a financování terorismu v České republice, jsou zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML zákon), zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a subsidiárně i zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti.

4.2 AML zákon

Tento zákon je základním preventivním předpisem v této oblasti, který reguluje činnost Finančního analytického úřadu (FAÚ) a vymezuje okruh vybraných subjektů, tzv. povinných osob, kterým stanoví řadu povinností v souvislosti s předcházením praní peněz a financování terorismu. Mezi povinné osoby zákon řadí úvěrové a finanční instituce, ale i provozovatele hazardních her, realitní kanceláře, advokáty, notáře, daňové poradce, účetní a další. Základními úkoly FAÚ, které mu AML zákon ukládá, jsou přijímat od povinných osob oznámení o podezřelých obchodech a provádět jejich šetření a v případě podezření ze spáchání trestného činu podat trestní oznámení, kontrolovat, zda povinné osoby plní zákonem stanovené povinnosti, zajišťovat spolupráci se zahraničními institucemi a vytvářet legislativu pro boj proti praní peněz.

FAÚ by nicméně nemohl plnit své úkoly efektivně bez toho, aby i povinné osoby vykonávaly činnosti, které jim AML zákon ukládá. V první řadě jsou to již výše zmíněná oznámení o podezřelém obchodu. Pokud povinná osoba v souvislosti se svou činností zjistí podezřelý obchod, oznámí to bez zbytečného odkladu FAÚ. Vyžadují-li to okolnosti případu, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení, oznámí povinná osoba podezřelý obchod neprodleně po jeho zjištění. V oznámení podezřelého obchodu uvede identifikační údaje toho, koho se oznámení týká, identifikační údaje všech dalších účastníků obchodu, které má v době podání oznámení k dispozici, informace o podstatných okolnostech obchodu a jakékoli další informace, které by mohly s podezřelým obchodem souviset a jsou významné pro jeho posouzení z hlediska opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu. Mezi další povinnosti patří zejména povinnost identifikace a kontroly klientů, poskytnutí informací požadovaných FAÚ a povinnost odložit splnění příkazu klienta o 24 hodin, hrozí-li při oznámení podezřelého obchodu nebezpečí, že nebude možné výnos zajistit. Důležitou povinností je i zpracování tzv. systému vnitřních zásad, což je interní předpis zajišťující s ohledem na specifika konkrétní povinné osoby plnění povinností vyplývajících pro ni z AML zákona. Zákon přesně stanoví, jaké problémové okruhy mají být v systému řešeny. Je to např. výčet možných znaků podezřelého obchodu v podmínkách této povinné osoby, identifikace klienta, uchovávání informací, způsob zajištění podávání oznámení o podezřelých obchodech, postup při odložení splnění příkazu klienta, stanovení kontaktní osoby, zajištění mlčenlivosti, provádění povinného školení zaměstnanců povinné osoby atd. Velmi významnou součástí systému je hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu, která mohou nastat v rámci činnosti povinné osoby.

AML zákon rovněž reguluje výkon správního dozoru nad dodržováním povinností podle tohoto zákona, oznamovací povinnost při přeshraničních převozech hotovosti, povinnosti mlčenlivosti pro zaměstnance FAÚ ale i povinných osob a obsahuje rovněž přestupky za porušení povinností stanovených tímto zákonem.

4.3 Trestní zákoník

Zatímco AML zákon obsahuje opatření preventivní povahy, trestní zákoník je opatřením represivním. Trestní zákoník obsahuje ve své hlavě páté, upravující trestné činy proti majetku, trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216) a trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti (§ 217).

Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 postihuje v odstavci 1 jednání dříve označované jako podílnictví (ukrytí, převedení na sebe nebo na jiného anebo užívání věci, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině jinou osobou) doplněné o přechovávání věci (což vyjadřuje požadavek na zavedení trestnosti držení výnosu z trestné činnosti).

V odstavci 2 je pak postihováno zastírání původu věci, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině; příkladmo je uvedeno zakrývání nebo utajování její skutečné povahy, umístění, pohybu, nakládání s ní, vlastnického nebo jiného práva k ní, nebo jiného usilování, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění jejího původu.

V obou případech je rovněž postihováno spolčení se za účelem spáchání takového trestného činu.

Pachatelem tohoto trestného činu může být jak třetí osoba, tak ale i sám pachatel predikativního trestného činu (kterým podle české právní úpravy může být jakýkoliv trestný čin generující výnosy). S odkazem na § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, může být pachatelem trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti (v obou jeho formách zavinění) i právnická osoba.

Podle § 217 lze stíhat pachatele, který jinému z nedbalosti umožní zastříti původ nebo zjištění původu věci ve větší hodnotě, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj. Pachatelem může být opět fyzická i právnická osoba.

4.4 Zákon o omezení plateb v hotovosti

Výše uvedený AML zákon je v oblasti boje proti šedé ekonomice doplněn zákonem o omezení plateb v hotovosti. Jeho účelem je omezit daňové úniky, racionalizovat a optimalizovat peněžní hotovostní oběh, zvýšit bezpečnost zúčastněných subjektů a působit proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Zákon omezuje možnosti provádět hotovostní platby, přičemž toto omezení postihuje všechny fyzické a právnické osoby. Limit platby, kterou lze v rámci jednoho kalendářního dne provést v hotovosti, je stanoven na 270 000 Kč. Příjemce platby, jejíž výše překračuje uvedený limit, nesmí tuto platbu přijmout, jestliže nebyla provedena bezhotovostně. Platba v cizí měně se pro účely tohoto zákona přepočte na koruny české směnným kursem devizového trhu vyhlášeným ČNB a platným ke dni provedení platby. Do limitu se započítávají všechny platby v české i cizí měně, provedené týměž poskytovatelem platby témuž příjemci platby v průběhu jednoho kalendářního dne. Zákon o omezení plateb v hotovosti se vztahuje i na poskytnutí peněžních zápůjček. Výjimky se vztahují např. na placení daní a poplatků, vklady a výběry z účtů, směnárenskou činnost či výkon exekucí.

4.5 Mezinárodní závazky ČR vyplývající z mezinárodních smluv

Jedním z prvních a základních mezinárodních dokumentů v oblasti boje proti praní peněz je Štrasburská úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu a financování terorismu z roku 1990, kterou ratifikovalo všech 27 členských států EU a pro ČR vstoupila v platnost dne 1. března 1997. Jejím cílem je podpora mezinárodní spolupráce při identifikaci, vyhledávání, zmrazování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti a jejím významným přínosem je zaměření se na výnosy z veškeré závažné trestné činnosti, a již ne pouze z nelegálního prodeje drog. Tato úmluva byla doplněna a novelizována

tzv. Varšavskou úmluvou z roku 2005, která rozšířila rozsah i na problematiku financování terorismu a dále stanoví povinnost států vytvořit finanční zpravodajskou jednotku, vyzvedává význam Doporučení FATF a vyžaduje od signatářů jejich včlenění do právního řádu jako významného mezinárodního standartu.

Štrasburské úmluvě předcházela ještě Úmluva OSN proti nelegálnímu obchodování s drogami a psychotropními látkami, přijatá ve Vídni 19. prosince 1988. Tato úmluva zavazuje nejen signatářské státy ke kriminalizaci praní špinavých peněz z drog a obsahuje závazek členských států vytvořit samostatnou skutkovou podstatu trestného činu praní špinavých peněz a vytvořit opatření pro identifikaci, vystopování, zmrazení nebo zkonfiskování příjmů z obchodu s drogami. Česká republika podepsala Vídeňskou úmluvu 7. prosince 1989 a v platnost vstoupila 2. září 1991.

Dalším významným mezinárodním dokumentem, zabývajícím se financováním terorismu, je Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu, podepsaná dne 9. prosince 1999 v New Yorku. Smluvní státy se v ní zavazují stanovit ve svých právních řádech trestnost nejrozličnějších forem financování terorismu, přijmout opatření pro identifikaci, odhalování a zmrazení nebo zabavení jakýchkoliv finančních prostředků určených k financování terorismu a vzájemně při těchto činnostech spolupracovat. Úmluva zavádí také odpovědnost právnických osob za financování terorismu, kdy stanoví, že každý stát přijme v souladu se svými vnitrostátními právními principy nezbytná opatření k tomu, aby právnickou osobu nacházející se na jeho území nebo zřízenou podle jeho zákonů bylo možno činit odpovědnou, jestliže se fyzická osoba odpovědná za řízení nebo kontrolu této právnické osoby dopustila v této funkci trestného činu financování terorismu. Jedná se o první mezinárodní smlouvu, ve které je jednoznačně vymezen a definován pojem terorismus. Pro Českou republiku

5 Mezinárodní právo

5.1 Právo EU v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu

V současné době je právo EU v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu tvořeno zejména těmito třemi základními předpisy:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (dále jen „IV. AML směrnice“) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/843 a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1113 („V. AML směrnice“);
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015, o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006 (které bude od 30. 12. 2024 nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1113 ze dne 31. května 2023 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv a o změně směrnice (EU) 2015/849);
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 ze dne 23. října 2018 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005.

AML směrnice má za cíl předcházet využívání finančního systému Evropské unie k praní peněz a financování terorismu. Tato směrnice navazuje na předchozí evropskou legislativu proti praní špinavých peněz. Historie sahá do roku 1991, kdy byla přijata první „směrnice o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz“. Následovala druhá směrnice z roku 2001, která původní směrnici

novelizovala. Třetí směrnice z roku 2005, druhou směrnici zrušila a rozšířila působnost o financování terorismu – viz i její název – „směrnice o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu“. Čtvrtá směrnice zrušila tzv. třetí směrnici a zavedla některé změny, mimo jiné v návaznosti na nutnost harmonizace evropského právního rámce s mezinárodními standardy FATF, pátá potom provedla dílčí novelizaci s cílem posílit boj proti financování terorismu a transparentnost právnických osob a právních upřádání. Některé vybrané hlavní změny IV. AML směrnice a V. AML směrnice jsou přiblíženy níže.

Oproti třetí směrnici právní úprava IV. AML směrnice rozšiřuje definici zdrojové trestné činnosti o daňové trestné činy související s přímými a nepřímými daněmi [k tomu vizte čl. 3 bod 4, písm. f)]. Směrnice však daňové trestné činy nedefinuje, záleží tedy na vymezení ve vnitrostátním právu jednotlivých členských států. Jedná se o daňové trestné činy, „za něž je možné uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody, jehož horní hranice přesahuje jeden rok, nebo v členských státech, jejichž právní systém stanoví pro trestné činy dolní hranici, všechny trestné činy, za něž je možné uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody v trvání nejméně šesti měsíců“.

Směrnice obsahuje nová ustanovení o informacích o skutečném majitelství. Dochází též ke zpřísnění definice skutečného majitele – u společností lze dále za skutečného majitele považovat (při splnění vyjmenovaných podmínek) osoby ve vrcholném vedení. Členské státy by měly zajistit, aby byly informace o skutečném majitelství právnických osob uchovávány v centrálním registru mimo danou společnost. Členské státy mohou k tomuto účelu použít centrální databázi shromažďující informace o skutečném majitelství, obchodní rejstřík nebo jiný centrální registr. Údaje z tohoto registru by měly být přístupné jednak příslušným orgánům, zpravodajským jednotkám a povinným osobám, a dále i kterékoliv osobě, nebo organizaci, která může prokázat oprávněný zájem.

Mezi povinné osoby zahrnuje třetí směrnice i osoby obchodující se zbožím, pokud jsou platby v částce 15 000 € nebo vyšší prováděny v hotovosti. Nově je tento limit snížen ve čtvrté směrnici na 10 000 €. Navíc je definice upřesněna a zahrnuje nejen platby, které jsou prováděny, ale i platby, které jsou přijímány.

Okruh povinných osob je ve IV. AML směrnici rozšířen o poskytovatele služeb hazardních her, a to oproti současnému znění třetí směrnice, které zahrnovala pouze kasina. Čtvrtá směrnice obsahuje i novou definici „služby hazardních her“. Na rozhodnutí členských států však zůstává, zda z opatření vyloučí některé nerizikové hazardní hry.

Směrnice upřesňuje definici „politicky exponované osoby“ (PEPs) tím, že nově vyjmenovává, koho je nutné považovat za politicky exponovanou osobu. Tento výčet však není taxativní, nýbrž pouze demonstrativní a stanoví povinnost provádět zvýšenou hloubkovou kontrolu vůči těmto subjektům. Nově tato opatření dopadají nejenom na zahraniční, ale i na vnitrostátní PEPs.

Novým tématem zavedeným IV. AML směrníci je hodnocení rizik. Hodnocení rizik musí být zpracováno na nadnárodní úrovni (Evropská komise), na národní úrovni, ale i na úrovni jednotlivých povinných osob.

Směrnice dále upravuje politiku ve vztahu ke třetím zemím a ukládá Evropské komisi identifikovat jurisdikce třetích zemí „které mají ve svých vnitrostátních režimech pro boj proti praní peněz a financování terorismu strategické nedostatky představující významnou hrozbu pro finanční systém Unie“. V návaznosti na to pak bude v souladu s čl. 18 čtvrté směrnice nutné, aby při jednání s osobami usazenými v třetích zemích, které Evropská komise označí za vysoce rizikové třetí země, povinné osoby uplatňovaly opatření zesílené hloubkové kontroly klienta s cílem náležitě řídit a zmírnit uvedená rizika.

Hlavním důvodem vypracování návrhu V. AML směrnice ve velmi krátké době po přijetí IV. AML směrnice byly teroristické útoky v některých evropských městech a dále kauzy jako Panama Papers a Pandora Papers. Motivací tedy bylo přijmout urychleně opatření, která posílí systém boje proti financování terorismu v rámci EU a přispějí k větší transparentnosti, protože právě neprůhledné vlastnické struktury a jejich rozkrývání byly hlavním tématem výše uvedených kauz.

Hlavními změnami, které představila V. AML směrnice, jsou zavedení poskytovatelů služeb s virtuálními aktivy, obchodníků s uměleckými díly v hodnotě nad 10 000 EUR či osob tato díla skladujících ve svobodných pásmech mezi povinné osoby, snížení limitů pro předplacené karty na 150 €, úprava zesílené kontroly v případě obchodů či obchodních vztahů s vysoce rizikovými třetími zeměmi, povinnost členských států vydat vnitrostátní seznam funkcí PEP, úprava evidence skutečných majitelů, včetně zavedení veřejného přístupu k ní, zavedení centrálních evidencí účtů a prohloubení spolupráce mezi příslušnými orgány.

Dalším předpisem je přímo použitelné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1113 ze dne 31. května 2023 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a některých kryptoaktiv a o změně směrnice (EU) 2015/849. To stanoví pravidla pro informace o plátcích a příjemcích doprovázející převody peněžních prostředků a většiny kryptoaktiv v jakékoli měně za účelem předcházení, odhalování a vyšetřování praní peněz a financování terorismu v případech, kdy je alespoň jeden z poskytovatelů platebních služeb nebo poskytovatelů služeb souvisejících s kryptoaktivy, zapojených do daného převodu peněžních prostředků, usazen v Evropské unii.

Dne 3. června 2021 nabylo účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 ze dne 23. října 2018 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005. Článek 3 uvedeného nařízení ukládá každé fyzické osobě, která vstupuje do EU nebo ji opouští a má u sebe peněžní hotovost v hodnotě 10 000 € nebo více, ohlásit tuto částku příslušným orgánům členského státu, ve kterém překračuje vnější hranice EU. Pro hlášení se používá jednotný formulář. Hlášení podléhají kromě oběživa i převoditelné nástroje na doručitele, včetně peněžních nástrojů ve formě na doručitele, jako jsou cestovní šeky, převoditelné nástroje (včetně šeků, vlastních směnek a peněžních poukázek), jež jsou buď ve formě na doručitele, indosované bez omezení, vystavené na fiktivního příjemce, nebo v jiné formě, kdy právní nárok na ně přechází po doručení, jakož i neúplné nástroje (včetně šeků, vlastních směnek a peněžních poukázek), které jsou podepsané, ale je u nich vynecháno jméno příjemce a dále oběživo (bankovky a mince, jež jsou v oběhu jako prostředek směny), dále komodity používané jako vysoce likvidní prostředky k uchování hodnoty (zlaté mince, zlaté slitky) a rovněž předplacené karty podle článku 4 se oznamovací povinnost vztahuje i na zasílání peněžní hotovosti dovnitř či vně EU.

6 FATF

Jednou z nejdůležitějších mezinárodních autorit v této oblasti, mající celosvětový vliv při vytváření standardů a hodnocení států v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu, je „Financial Action Task Force“ (původně s dovětkem „on Money Laundering“, zkráceně FATF). FATF byl založen na summitu G7 v Paříži v roce 1989 jako mezivládní orgán. Jeho úkolem je vytvářet standardy a propagovat účinnou implementaci právních, regulačních a operativních opatření v boji proti praní peněz, financování terorismu, financování šíření zbraní hromadného ničení a dalším souvisejícím hrozbám vůči integritě mezinárodního finančního systému. Ve spolupráci s dalšími mezinárodními orgány a institucemi FATF usiluje o identifikaci hrozeb na národní úrovni s cílem ochránit mezinárodní finanční systém před zneužitím. Již v roce 1990 FATF přijal dokument nazývaný „40 doporučení FATF v boji proti praní peněz“. Tato doporučení se stala mezinárodně přijímaným

standardem a jejich principy jsou základem legislativy proti legalizaci výnosů z trestné činnosti ve světě, tedy i v EU a v ČR.

Doporučení FATF stanoví komplexní a konzistentní rámec opatření, která by státy měly implementovat, aby srovnatelným způsobem bojovaly jak proti praní peněz a financování terorismu, tak proti financování šíření zbraní hromadného ničení. Státy mají různé právní, správní a operativní soustavy a různé finanční systémy, proto nemohou přijmout v boji proti těmto hrozbám identická opatření. Doporučení FATF proto stanovují mezinárodní standard, který by státy měly implementovat prostřednictvím opatření přizpůsobených jejich podmínkám. Doporučení FATF stanovují základní rámec, který by státy měly zavést, aby:

- identifikovaly rizika a zdokonalily vnitrostátní strategii a spolupráci;
- stíhaly praní peněz, financování terorismu a financování šíření zbraní hromadného ničení;
- uplatňovaly preventivní opatření pro finanční sektor a další povinné osoby;
- poskytly kompetentním orgánům (např. vyšetřovacím, orgánům činným v trestním řízení, orgánům dohledu) pravomoci a povinnosti a další institucionální opatření;
- zvýšily transparentnost a dostupnost informací o skutečném majiteli právnických osob a jiných právních subjektů;
- usnadnily mezinárodní spolupráci.

Původních 40 doporučení FATF bylo sestaveno v roce 1990 jako iniciativa v boji proti zneužívání finančního systému pro praní špinavých peněz pocházejících z obchodu s drogami. V roce 1996 byla doporučení poprvé revidována, aby reflektovala vyvíjející se trendy a techniky praní peněz a pokryla i oblast mimo praní peněz z drog. V říjnu 2001 se mandát FATF rozšířil o problematiku financování teroristických činů a teroristických organizací a bylo vytvořeno osm (později rozšířeno na devět) zvláštních doporučení v boji proti financování terorismu. Doporučení FATF byla podruhé revidována v roce 2003 a spolu s devíti zvláštními doporučeními byla přijata více než 180 státy a stala se univerzálně uznávaným standardem v prevenci praní peněz a boji proti financování terorismu (AML/CFT).

Poslední zásadnější revize byla uskutečněna v únoru 2012. Aktuální Doporučení FATF v sobě v upravené podobě zahrnuje původních 40 + 9 „speciálních“ doporučení a nové doporučení 1, týkající se přístupu založeného na hodnocení rizikovosti (tzv. risk-based approach). Revize se týkala nových a nově se objevujících hrozeb, vyjasnila a posílila stávající povinnosti a zároveň zachovala potřebnou stabilitu a přísnost doporučení. Dalším cílem této revize bylo zpřísnění požadavků v situacích zvýšeného rizika a státům byl umožněn cílenější přístup v oblastech, kde přetrvává vysoké riziko. Státy by nejprve měly identifikovat, vyhodnotit a porozumět rizikům praní peněz a financování terorismu, kterým čelí, a následně přijmout vhodná opatření ke snížení těchto rizik. Přístup založený na posouzení rizik tedy umožňuje státům, aby v rámci požadavků FATF přijaly flexibilní opatření, účinně využívaly zdroje a zaváděly preventivní opatření přiměřená povaze rizik, a tím docílily nejefektivnějšího nasměrování svých aktivit.

Česká republika, stejně jako další členské státy EU přijaté od roku 2004, není členem FATF, ale tzv. regionálního uskupení podle FATF (FATF-Style Regional Body; „FSRB“), konkrétně výboru MONEYVAL při Radě Evropy. FATF má celkem 39 členů (včetně Evropské komise) a 9 přidružených členských uskupení, tj. FSRB. Tímto způsobem je k dodržování FATF standardů zavázáno přes 180 jurisdikcí, včetně České republiky. Na práci FATF se také podílí přes 20 mezinárodních organizací se statutem pozorovatele.

7 Mezinárodní či nadnárodní instituce

7.1 Egmontská skupina

Egmontská skupina je neformální organizace, založená v roce 1995 v Bruselu, sdružující finanční zpravodajské jednotky z celého světa. V současné době (8/2024) má celkem 177 členů a jejím hlavním cílem je podpora vzniku finančních zpravodajských jednotek a zejména jejich vzájemná spolupráce a výměna informací mezi nimi.

Rozeznáváme tři typy finančních zpravodajských jednotek: policejní, administrativní a soudní. V ČR plní roli finanční zpravodajské jednotky Finanční analytický úřad, který je jednotkou administrativního typu. FAÚ je členem Egmontské skupiny již od roku 1996.

7.2 Výbor MONEYVAL Rady Evropy

Rada Evropy v roce 1998 založila MONEYVAL jako Výbor expertů pro hodnocení opatření proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Jeho členy jsou členské státy Rady Evropy, které nejsou členy FATF, nebo které se staly členy FATF a požádaly o to být dále členy MONEYVAL a dále někteří nečlenové Rady Evropy (Izrael, Svatá stolice, Guernsey, Jersey, ostrov Man, Gibraltar). Některé další instituce mají status pozorovatele. Česká republika má v Moneyvalu tři stálé členy z resortů Ministerstva financí (FAÚ), Ministerstva spravedlnosti a České národní banky. Vedoucím české delegace je zástupce Finančního analytického úřadu.

Moneyval, stejně jako FATF, organizuje tzv. vzájemná hodnocení členských zemí. Tato vzájemná hodnocení spočívají v tom, že experti ze čtyř až pěti zemí hodnotí systém boje proti praní špinavých peněz ve vybrané zemi, především pak efektivitu jeho fungování v praxi podle metodiky FATF. Hodnotitelé navštíví během jednoho měsíce veškeré státní orgány a instituce podílející se na boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a vybrané subjekty, mající povinnost hlásit podezřelé transakce finanční zpravodajské jednotce. Česká republika má za sebou již pět kol takového hodnocení.

8 AML zákon a související předpisy v praxi

8.1 Smysl a účel zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Odčerpávání výnosů z trestné činnosti, které generují pachatelé organizované, závažné či méně závažné činnosti je jedním z nejúčinnějších nástrojů boje proti kriminalitě.

Základem pro právní úpravu boje proti praní špinavých peněz jsou především mezinárodní závazky ČR, které vycházejí z mezinárodních smluv a členství ČR v Evropské unii. AML zákon, který nabyl účinnosti dne 1. září 2008, v této souvislosti nahradil již nevyhovující předpis z roku 1996 a reflektuje nové požadavky práva Evropské unie a požadavky FATF jako významné mezivládní organizace, která celosvětově stanovuje standardy a rozpracovává a propaguje zásady politiky boje proti praní peněz a financování terorismu (více viz 2. kapitola – Prameny práva AML/CFT).

Smyslem AML zákona je takové činnosti pachatelů trestné činnosti směřující k legalizaci výnosů z trestné činnosti zabránit nebo ji případně velmi ztížit a nastavit postupy a pravidla, jejichž účelem je:

- zabránit zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a k financování terorismu;

- vytvořit podmínky pro odhalení takového jednání – tzn. stanovit pravidla a podmínky pro uchování stop po přesunech majetku, včetně záznamu o tom, od koho, prostřednictvím koho a ke komu se tyto prostředky přemísťovaly.

8.2 Struktura zákona:

Zákon byl již několikrát novelizován. Nejvýznamnějšími novelami jsou:

- zákon č. 139/2011 Sb. – transpozice směrnice 2009/110/ES o elektronických penězích, úprava přestupků povinných osob;
- zákon č. 377/2012 Sb. – implementace „společného ohlašovacího formuláře Evropské unie“ pro plnění povinnosti při přeshraničních převozech hotovosti, zajištění uplatňování všech nezbytných požadavků stanovených článkem 3 nařízení (ES) č. 1889/2005;
- zákon č. 166/2015 Sb. – kontrola činnosti FAÚ komisí Poslanecké sněmovny;
- zákon č. 368/2016 Sb. – transpozice IV. AML směrnice a zřízení Finančního analytického úřadu;
- zákon č. 527/2020 Sb. – transpozice V. AML směrnice.

Prováděcí předpisy k zákonu:

- Vyhláška České národní banky č. 67/2018 Sb., ze dne 11. dubna 2018, o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění (AML vyhláška).

Zákon je členěn na sedm částí:

- Část první – Úvodní ustanovení (§ 1 - § 6) – předmět úpravy, povinné osoby, základní a další pojmy, definice podezřelého obchodu;
- Část druhá – Základní povinnosti povinných osob (§ 7 - § 29bj), která je dále rozdělena do sedmi hlav – identifikace a kontrola klienta, uchovávání informací, postup při podezřelém obchodu, další povinnosti povinných osob, zvláštní ustanovení o některých povinných osobách;
- Část třetí – Činnost úřadu a dalších orgánů (§ 29c - § 37) – zřízení a činnost FAÚ, hodnocení rizik, kontrola činnosti úřadu, výkon správního dozoru;
- Část čtvrtá – Mlčenlivost (§ 38 – § 40b);
- Část pátá – Převozy peněžní hotovosti (§ 41 – § 42c);
- Část šestá – Přestupky (§ 43 – § 53);
- Část sedmá – Společná a závěrečná ustanovení (§ 54 - § 59).

9 Povinné osoby

Povinné osoby jsou definovány v § 2 AML zákona (viz dále v textu), kdy zákon uvádí typy podnikatelského subjektu (např. banka, investiční společnost atd.) u nichž se povinnosti stanovené tímto zákonem vztahují na veškerou jejich podnikatelskou činnost. Dále jsou povinnými osobami subjekty s konkrétním, v zákoně uvedeným oborem podnikání, kdy v tomto oboru podnikání je subjekt povinen se řídit AML zákonem.

Mezi povinnými osobami mají zásadní postavení úvěrové a finanční instituce, jejichž výčet je jednotný pro celé evropské právo a má význam i pro uplatnění AML zákona ve vztahu k zahraničním institucím stejného typu. Povinnými osobami jsou tedy například:

- úvěrová instituce, typicky banka (kterou je i stavební spořitelna), spořitelní a úvěrní družstvo,
- finanční instituce, která není úvěrovou institucí, tedy např. centrální depozitář, organizátor trhu s investičními nástroji, osoba s povolením k poskytování investičních služeb, investiční společnost, platební instituce, osoba oprávněná k poskytování leasingu, osoba oprávněná ke zprostředkování spoření, pojišťovna, osoba, která vykupuje dluhy a pohledávky, osoba oprávněná ke směnářské činnosti,
- provozovatel hazardní hry (vyjma peněžité, věcné, okamžité, číselné loterie, hry bingo a tomboly);
- osoba oprávněná k obchodování s nemovitostmi;
- auditor, daňový poradce a účetní;
- soudní exekutor;
- notář při úkonech v rámci notářské úschovy atd.;
- blíže viz § 2 AML zákona.

9.1 Mezi základní povinnosti povinných osob patří:

Identifikace klienta

- Zákon stanoví povinnost identifikace klienta, pokud je povinná osoba účastníkem obchodu, který převyšuje částku 1 000 € (§ 7 odst. 1).
- Bez ohledu na limit se provádí identifikace klienta v případech, které jsou vyjmenovány § 7 odst. 2, tedy zejména při vzniku obchodního vztahu, uzavření smlouvy o účtu, životním pojištění apod. a dále také při obchodu, který naplňuje znaky podezřelého obchodu. Blíže viz § 7 AML zákona.
- Postup při provádění identifikace je blíže specifikován v § 8 AML zákona, případně i v § 10, § 11, § 12 a § 13.

Kontrola klienta

- Povinná osoba provádí kontrolu klienta v případech, které jsou uvedeny v § 9 a následujících, kdy se jedná zejména o kontrolu před provedením obchodu mimo obchodní vztah, který přesahuje částku 15 000 € a dále před vznikem a v době trvání obchodního vztahu, a vztahuje se zejména k získání informací o účelu a povaze obchodu a k přezkoumání zdrojů peněžních prostředků.
- Povinná osoba provádí kontrolu klienta v potřebném rozsahu, aby bylo možné posoudit riziko legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a to i s ohledem na typ klienta, obchodní vztah apod.

Odmítnutí uskutečnění obchodu

- Povinná osoba odmítne uskutečnění obchodu nebo uzavření obchodního vztahu, pokud se klient odmítne podrobit identifikaci nebo odmítne součinnost při kontrole.

Uchování údajů

- Povinná osoba uchovává údaje získané při identifikaci klienta ve lhůtách stanovených § 16 AML zákona, tedy zpravidla po dobu 10 let.

Mezi další povinnosti patří:

- Zavedení a uplatňování systémů vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření k naplnění povinností stanovených AML zákonem, včetně hodnocení rizik;
- Stanovení kontaktních osob k plnění oznamovací povinnosti, které vyplývají z ustanovení zákona.
- Provádění školení zaměstnanců, a to nejméně 1x za 12 měsíců;
- Informační povinnost, kdy povinná osoba sdělí FAÚ ve stanovené lhůtě údaje o obchodech souvisejících s povinností identifikace, popř. o obchodech, ke kterým FAÚ provádí šetření apod. (blíže viz § 24 AML zákona).

10 Oznámení podezřelého obchodu

Povinné osoby v souvislosti se svou činností, tedy nejen v souvislosti se situací, která bezprostředně souvisí s uskutečňováním konkrétní transakce mezi povinnou osobou a jiným účastníkem obchodu, ale i v souvislosti s informacemi, kterými povinná osoba disponuje, by se měly aktivně zapojit do odhalování jakýchkoli nekalých praktik v oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Pokud povinná osoba vykonává více oborů činnosti, které ji určují za povinnou osobu, pak by měla přijmout taková vnitřní organizační opatření, aby i v případě, kdy teprve v souvislostech vzniklých propojením informací z těchto různých oborů její činnosti vyplynou skutečnosti, které by mohly nasvědčovat praní špinavých peněz nebo financování terorismu, bylo podáno oznámení podezřelého obchodu (dále jen OPO) a aby obsahovalo všechny relevantní informace, které má povinná osoba k dispozici.

Ke zjištění podezřelého obchodu zpravidla dochází v průběhu jeho přípravy nebo realizace. Některé obchody se však mohou jevit podezřelými až v souvislostech, které v době jejich přípravy či realizace nebyly známy; až takovým vyhodnocením nastává moment zjištění podezřelého obchodu, od něhož se počítá lhůta.

OPO má být podáno co nejdříve, bez zbytečného odkladu

Nebezpečí z prodlení nastává v případech, kdy hrozí zmaření nebo podstatné ztížení možnosti zajištění majetku, který je předmětem podezřelého obchodu, a u něhož lze předpokládat následné zajištění pro potřeby trestního řízení.

Včasné podání OPO na FAÚ je možné považovat za úkon k překažení spáchání nebo dokončení trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, jakož i případného s legalizací výnosů z trestné činnosti souvisejícího trestného činu dle příslušných ustanovení trestního zákoníku.

O podání OPO povinná osoba nesmí klienta informovat, jinak by se dopustila porušení mlčenlivosti podle § 38 AML zákona.

OPO musí obsahovat veškeré informace, které má oznamovatel o tomto obchodu, jeho souvislostech a jeho účastnících k dispozici. Obsah OPO je uveden v metodické pomůcce, která je dostupná na internetových stránkách FAÚ.

V zásadě vždy musí OPO obsahovat nejméně následující údaje:

- identifikační údaje oznamovatele podezřelého obchodu;
- identifikační údaje toho, koho se oznámení týká;
- popis předmětu a podstatných okolností podezřelého obchodu;
- informace o provedení či odložení obchodu;

- kontaktní informace.

OPO lze podat i tehdy, když není účastník obchodu dostatečně identifikován. Taková situace zpravidla nastane, jestliže v průběhu sjednávání obchodu se účastník odmítne podrobit identifikaci, nebo povinná osoba potencionálního klienta odmítne na základě pochybností o pravosti identifikačních dokladů. V takovém případě v OPO uvede povinná osoba jen ty identifikační údaje, které se jí podařilo zjistit (i na základě pozorování), a které by případně mohly sloužit k upřesnění identifikace.

S ohledem na specifická práva a povinnosti FAÚ, s ohledem na nutnost bezprostřední reakce na přijaté podněty v situaci, kdy hrozí nebezpečí z prodlení, a s ohledem na stanovené lhůty zajišťuje FAÚ nepřetržitou službu k přijetí OPO a k jejich operativnímu šetření.

Konkrétní spojení, na která se oznámení podává, se podrobně uvádějí na internetových stránkách FAÚ - <https://fau.gov.cz/kontakty>.

Pokud hrozí nebezpečí, že by splněním příkazu klienta mohlo být zmařeno či ztíženo zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu, povinná osoba odloží splnění příkazu klienta. O této skutečnosti informuje FAÚ oznámením o podezřelém obchodu. V takovém případě povinná osoba může splnit příkaz klienta nejdříve po uplynutí 24 hodin od přijetí OPO FAÚ (viz § 20 odst. 1 AML zákona).

Pokud hrozí nebezpečí, že by splněním příkazu klienta mohlo být zmařeno či ztíženo zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu a šetření OPO si pro složitost vyžaduje delší dobu, FAÚ pokynem:

- prodlouží dobu, na kterou se odkládá splnění příkazu klienta, nejdéle však o další 2 pracovní dny od přijetí OPO (viz § 20 odst. 3 písm. a) AML zákona), nebo
- odloží splnění příkazu klienta nebo zajistí majetek až na dobu 3 pracovních dnů (viz § 20 odst. 3 písm. b) AML zákona).

Pokyn se vydává ústně, telefonicky, faxem nebo elektronicky. Je však vždy následně doručován písemně.

Povinná osoba obratem sdělí FAÚ vykonání rozhodnutí a potvrdí čas, od něhož se počítá běh lhůty.

Pokud podá FAÚ ve lhůtě stanovené v § 20 odst. 1 nebo odst. 3 oznámení orgánu činnému v trestním řízení, odklad splnění příkazu klienta se prodlužuje o 3 pracovní dny ode dne podání trestního oznámení, pokud orgány činné v trestním řízení nerozhodnou o odnětí nebo zajištění předmětu podezřelého obchodu, tedy zpravidla finančních prostředků.

Pokud FAÚ do konce stanovené lhůty nesdělí povinné osobě, že podal trestní oznámení, povinná osoba příkaz klienta provede.

11 Identifikace a kontrola klienta

Nezbytným aspektem v předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu je provádění identifikace a kontroly klienta ze strany povinných osob (uvedených v § 2 AML zákona). Identifikace je úkon, který musí povinná osoba provést vždy před navázáním obchodního vztahu, uskutečněním obchodu převyšujícího hodnotu 1 000 € či v dalších případech uvedených v AML zákoně konkrétně v jeho § 7.

Identifikace klienta se provádí buď „tváří v tvář“, tedy za přítomnosti identifikovaného, nebo některou z metod identifikace bez osobní přítomnosti, upravených v AML zákoně (elektronická identifikace, zprostředkovaná identifikace, převzetí identifikace). Povinná osoba má povinnost zaznamenat a ověřit

u fyzické osoby identifikační údaje z průkazu totožnosti, jsou-li v něm uvedeny, a současně zaznamenat druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal. U právnické osoby má povinnost zaznamenat a ověřit údaje z dokladu o existenci právnické osoby a provést identifikaci fyzické osoby, která za danou osobu jedná v daném obchodu. Pokud by statutárním orgánem, jeho členem nebo ovládající osobou této právnické osoby byla jiná právnická osoba, musí zaznamenat i její identifikační údaje. Rozsah identifikačních údajů je stanoven v § 5 AML zákona. Další postupy k povinnosti identifikace stanovuje AML zákon ve svém § 8. Identifikována musí být každá fyzická osoba, oprávněná nakládat s majetkem v daném obchodu či obchodním vztahu.

K povinnosti identifikace se v případě uskutečňování jednotlivého obchodu v hodnotě 15 000 € nebo vyšší (u hazardu 2000 € nebo vyšší, u převodu prostředků mimo obchodní vztah 1000 € nebo vyšší), obchodu, na který se vztahuje povinnost identifikace podle § 7 odst. 2 písm. a) až d) AML zákona (zejména vznik obchodního vztahu), obchodu s politicky exponovanou osobou, osobou usazenou ve vysoce rizikové třetí zemi nebo osobou identifikovanou pomocí kontrolní platby (§ 11 odst. 7 AML zákona) a dále v době trvání obchodního vztahu, přidává i povinnost provádění kontroly klienta.

Kontrola klienta je institut směřující k tomu, aby povinná osoba byla schopná odhalit podezřelý obchod.

Minimální rozsah kontroly klienta je stanoven v § 9 odst. 2 AML zákona. Je jím zejména získání informací o účelu a zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu, zjišťování skutečného majitele, pokud klientem je právnická osoba, získání informací potřebných pro provádění průběžného sledování obchodního vztahu nebo přezkoumávání zdrojů peněžních prostředků. Každá povinná osoba by se při provádění kontroly klienta měla řídit zásadou „poznej svého klienta“, a tudíž by se její rozsah měl odvíjet v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu.

12 Práce s informacemi na FAÚ

Způsob získávání informací, jejich zpracování a další nakládání s nimi stanoví AML zákon.

12.1 Zdroje informací

Z AML zákona vyplývají následující zdroje informací:

- oznámení podezřelého obchodu (§ 18);
- informace od Policie ČR, zpravodajských služeb a orgánů veřejné moci (§ 30 odst. 1);
- informace získané od správce daně (§ 30 odst. 2);
- informace získané od zpracovatele nebo správce evidence (§ 30 odst. 3);
- mezinárodní spolupráce – informace od zahraničních finančních zpravodajských jednotek (§ 33).

12.2 Zpracování informací

Zpracování informací upravuje § 31 AML zákona. FAÚ soustřeďuje a analyzuje informace získané při své činnosti a je oprávněn tyto informace shromažďovat ve svém informačním systému v souladu se zákonem o zpracování osobních údajů. Získané informace a výsledky vlastního šetření jsou uchovávány po dobu 10 let od konce roku, v němž bylo šetření ukončeno. Na internetových stránkách FAÚ jsou zveřejňovány statistické přehledy o účinnosti a výsledcích opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Na FAÚ jsou uplatňována taková organizační, personální a jiná opatření, která zaručují, že s informacemi získanými při provádění tohoto zákona nepřijde do styku nepovolaná osoba. Při poskytování informací je FAÚ vázán povinností mlčenlivosti, která je upravena v § 38 a § 39 AML zákona. Mlčenlivost je prolomena zejména vůči orgánu činnému v trestním řízení, pokud provádí řízení o trestném činu souvisejícím s legalizací výnosu z trestné činnosti nebo financováním terorismu. Další případ prolomení mlčenlivosti viz § 39 AML zákona.

12.3 Nakládání s výsledky šetření

AML zákon v § 32 stanoví pět základních způsobů nakládání s výsledky šetření.

- podání trestního oznámení;
- poskytnutí výsledků šetření Polici ČR;
- poskytnutí výsledků šetření Generálnímu finančnímu ředitelství;
- poskytnutí výsledků šetření Generálnímu ředitelství cel, nebo
- poskytnutí poznatků příslušné instituci v ČR nebo v EU.

V uvedených případech jsou výsledky šetření předány ve formě trestního oznámení Policii ČR a ve formě poskytnutí informací Generálnímu finančnímu ředitelství nebo Generálnímu ředitelství cel. Při postupu dle § 32 AML zákona je dána výjimka z povinnosti mlčenlivosti (viz § 39 odst. 1 písm. a) AML zákona a § 39 odst. 1 písm. d) AML zákona). V případě, že není na místě postup dle § 32 AML zákona, jsou výsledky šetření uloženy v informačním systému FAÚ. Výsledky šetření mohou být také poskytnuty zahraniční finanční zpravodajské jednotce (viz bod Mezinárodní spolupráce).

12.4 Mezinárodní spolupráce

AML zákon umožňuje také výměnu informací se zahraničními finančními zpravodajskými jednotkami (viz § 33 a § 39 odst. 1 písm. c) AML zákona). FAÚ je oprávněn k oboustranné spolupráci se zeměmi, které jsou členy EU, se státy, které ratifikovaly Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, s jinými státy na základě dvoustranných smluv, ale i s těmi státy, jejichž přistoupení k příslušným mezinárodním smlouvám je například teprve v ratifikačním procesu, ale které již mají vybudovány příslušné instituce a jsou schopny uplatňovat srovnatelné podmínky např. v oblasti utajování informací. Finanční zpravodajské jednotky jsou sdruženy v tzv. Egmontské skupině. Výměna informací mezi těmito jednotkami o subjektech podezřelých z legalizace výnosů z trestné činnosti či financování terorismu probíhá na základě dokumentu „Principles for information exchange between Financial intelligence units“ a „Egmont Group Charter“. Výměna informací je prováděna dvěma způsoby:

- žádost o poskytnutí informací;
- zaslání spontánní informace.

K výměně informací jsou využívány elektronické zabezpečené kanály:

- ESW (Egmont Secure Web);
- FIU.NET (sít' FIUs uvnitř EU).

Základními principy při výměně informací se zahraničními finančními zpravodajskými jednotkami jsou:

- **Povinnosti dožadující finanční zpravodajské jednotky:**
  - zdůvodnění podání dožádání;
  - popis případu;
  - popis vazeb na jurisdikci dožadované FIU.
- **Povinnosti finanční zpravodajské jednotky:**
  - poskytnout veškeré požadované informace, které je dožadovaná FIU schopna získat;
  - poskytnout informace v adekvátním termínu.
- **Odmítnutí žádosti:**
  - v případě nedostatku reciprocity ze strany dožadující jednotky;
  - v případě nedodržování pravidel mlčenlivosti ze strany dožadující jednotky.

Finanční zpravodajské jednotky mohou informace získané při mezinárodní spolupráci poskytovat oprávněným subjektům (většinou orgánům činným v trestním řízení) pouze s předchozím souhlasem jednotky, která informaci poskytla. Poskytnutá informace může sloužit pouze k operativním účelům.

12.5 Uchovávání informací

Dalším z důležitých opatření pro boj proti praní peněz a financování terorismu je archivace. Povinné osoby mají povinnost archivovat veškeré informace stanovené v § 16 AML zákona, zejména kopie související s identifikací a kontrolou klienta jak u obchodů, tak u obchodních vztahů, a to po dobu deseti let. Lhůta začíná běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém byl uskutečněn poslední úkon obchodu známý povinné osobě.

Pro osobu oprávněnou k obchodování s uměleckými díly, kulturními památkami nebo s předměty kulturní hodnoty nebo ke zprostředkování takových obchodů či k jejich skladování, osobu oprávněnou k obchodování s použitým zbožím nebo ke zprostředkování takových obchodů nebo k přijímání věcí do zástavy, platí desetiletá archivační lhůta pouze za předpokladu, že hodnota obchodu byla 10 000 €, nebo vyšší, v ostatních případech platí lhůta pěti let.

Povinné osoby, které se společně podílejí na obchodu či obchodním vztahu s jedním klientem, mají možnost uchovávat informace získané v rámci plnění povinností z tohoto zákona pouze u jedné z nich, pokud ostatní zúčastnění k těmto údajům budou mít zajištěn přístup.

Nesplněním archivační povinnosti se povinná osoba dopouští přestupku.

13 Možnosti zajištění majetku

AML zákon upravuje možnost zajištění majetku v § 20, kde je popsán institut odkladu splnění příkazu klienta. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o vážný zásah do majetkových práv, je toto dočasné zajišťovací opatření vázáno na přísné podmínky a krátké lhůty.

Zákon rozlišuje dva typy postupu v případě uplatnění tohoto institutu, přičemž základní podmínkou ve všech případech je hrozící nebezpečí, že bezodkladným splněním příkazu klienta by mohlo být zmařeno nebo podstatně ztíženo zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu. Jedná se o tyto typy:

1) Na základě postupu povinné osoby (§ 20 odst. 1 AML zákona), která odloží splnění příkazu klienta na dobu 24 hodin za současného podání oznámení podezřelého obchodu (§ 18 odst. 1 AML zákona), v němž na toto odložení upozorní. Lhůta se počítá od času doručení OPO FAÚ. V tomto případě může FAÚ po prvotním přezkoumání případu v případě zjištění, že šetření podezřelého obchodu si pro složitost vyžádá delší dobu, pokynem prodloužit dobu, na kterou se odkládá splnění příkazu klienta, o další 2 pracovní dny (§ 20 odst. 3 písm. a) AML zákona).

2) Na základě pokynu FAÚ (§ 20 odst. 3 písm. b) AML zákona), kdy úřad z vlastní iniciativy uloží povinné osobě odložit splnění příkazu klienta nebo zajistit majetek až na dobu 3 pracovních dnů. Povinná osoba je podle § 20 odst. 5 AML zákona povinna obratem informovat FAÚ o provedení tohoto opatření a potvrdit čas, od něhož se počítá běh lhůty.

Zajištění majetku podle § 20 odst. 3 AML zákona provádí FAÚ pokynem, nikoli správním rozhodnutím. Vydává se vždy jen té povinné osobě, které se týká, tedy té, u níž má být majetek dočasně zajištěn, nikdo další se o rozhodnutí nevyrozumívá. Pokyn se vydává jakoukoli z forem uvedených v § 20 odst. 4 AML zákona (ústně, telefonicky, telefaxem, elektronicky), následně se povinné osobě písemně potvrzuje.

Dle výsledků provedeného šetření, které je v případě postupu dle § 20 AML zákona prováděno prioritně a urgentně, podá FAÚ trestní oznámení orgánům činným v trestním řízení. V případě podání trestního oznámení o tomto vyrozumí povinnou osobu před uplynutím lhůty uvedené v § 20 odst. 1 či odst. 3 AML zákona (24 hod., 2 resp. 3 pracovní dny).

Pokud je ze strany FAÚ podáno trestní oznámení, smí povinná osoba provést příkaz klienta až po uplynutí 3 kalendářních dnů ode dne podání trestního oznámení, pokud orgány činné v trestním řízení nerozhodnou o odnětí nebo zajištění předmětu podezřelého obchodu (§ 20 odst. 7 AML zákona).

Na zajištění podle § 20 AML zákona se vztahuje povinnost mlčenlivosti (§ 38 odst. 1 AML zákona), jejímž účelem je zejména předejít maření případného vyšetřování. V zájmu maximální ochrany vlastnických práv povinnost mlčenlivosti končí uplynutím nebo ukončením lhůty podle odstavce 7; pokud FAÚ nepodal trestní oznámení, uplynutím nebo ukončením lhůty zajištění podle odstavce 1 nebo 3 (§ 39 odst. 1 písm. j) AML zákona). Pokud FAÚ podal trestní oznámení a orgán činný v trestním řízení rozhodl o zajištění podle trestního řádu, nejpozději po realizaci zajištění má povinnost vyrozumět dotčenou osobu (např. § 79a odst. 2 trestního řádu); další utajování toho, že majetek byl předtím zajištěn podle zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, nemá opodstatnění.

Stát ze zákona přebírá odpovědnost za případnou škodu, vzniklou z nesplnění příkazu klienta. Příslušné orgány, a to jak FAÚ, tak v případě podání trestního oznámení i orgány činné v trestním řízení, by měly skutečnou délku trvání příkazu omezit na nezbytně nutnou dobu. Pokud kdykoli v průběhu lhůty podle § 20 odst. 1 nebo 3 AML zákona z šetření vyplýne, že příslušná transakce nesouvisí s trestnou činností, tedy důvody zajištění pominou, FAÚ zajišťovací opatření zruší rozhodnutím, které podléhá stejnému procesnímu režimu.

Tato povinnost vyplývá ze základních zásad činnosti správních orgánů podle správního řádu.

Porušení povinnosti odložit příkaz klienta může být přestupkem podle § 47 AML zákona.

14 Nakládání s hotovostí

V České republice je hotovostní peněžní styk upraven zákonem č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon ukládá povinnost provést platbu bezhotovostně v případě, že je platba prováděna navzájem mezi osobami s místem trvalého pobytu, místem pobytu nebo sídlem na území České republiky, pobočkami nebo organizačními složkami zahraničních osob zřízenými na území České republiky, nebo osobami s místem trvalého pobytu, místem pobytu nebo sídlem na území České republiky, pobočkami nebo organizačními složkami zahraničních osob zřízenými na území České republiky ve prospěch osob s místem pobytu nebo sídlem v zahraničí, a to přesahuje-li zákonný limit 270 000 Kč. Do zákonného limitu se přitom započítávají všechny platby v české i cizí měně, provedené týměž poskytovatelem platby témuž příjemci platby v průběhu jednoho kalendářního dne.

Zákon samozřejmě pamatuje i na opodstatněné výjimky z této povinnosti, jakými jsou například platby daní, poplatků, cla apod. Co se týče přestupků, může být fyzické osobě uložena za přestupek pokuta do 500 000 Kč a právnické nebo podnikající fyzické osobě až 5 mil. Kč. Jak fyzická, tak právnická osoba se přitom dopustí přestupku nejen tím, že poruší povinnost platbu provést bezhotovostně, ale i tím, že takovou platbu přijme. Správními orgány, které pokuty ukládají, vymáhají a vybírají, jsou dle zákonného zmocnění finanční a celní úřady.

Platby v hotovosti jsou v jistém smyslu reflektovány i AML zákonem. Povinnou osobou dle § 2 odst. 2 písm. c) a d) tohoto zákona se stává podnikatel nebo právnická osoba, která není podnikatelem, jestliže přijímá nebo provádí platbu v hotovosti v hodnotě 10 000 € a vyšší. Na tyto osoby se pak vztahují povinnosti uvedené v § 28 AML zákona. Zákon tedy v tomto případě platby nad určitý limit přímo nezakazuje, ale spojuje je s prováděním určitých povinností, jako například identifikací a kontrolou klienta.

Ačkoli by se na první pohled mohlo zdát, že obě výše zmíněné úpravy jsou duplicitní, není tomu tak. AML zákon se nevztahuje na fyzické osoby nepodnikatele, proto by nepokryl stejný rozsah hotovostních plateb. Do limitu podle zákona č. 254/2004 Sb. se navíc započítávají pouze všechny platby provedené týměž poskytovatelem platby témuž příjemci platby v průběhu jednoho kalendářního dne, kdežto AML stanovuje v § 54 odst. 4 obecnou povinnost sčítání spolu souvisejících plateb bez časového omezení.

Na evropské úrovni neexistuje jednotný předpis, který by plošně omezoval platby v hotovosti v rámci EU, nicméně i EU spatřuje rizika spojená s platbami v hotovosti, a proto bylo v roce 2005 přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005, o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící, které bylo v roce 2018 nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1672 ze dne 23. října 2018 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Unie nebo ji opouštějící a o zrušení nařízení (ES) č. 1889/2005. Cílem této evropské úpravy je harmonizace pravidel pro kontrolu peněžní hotovosti vstupující na území EU nebo je opouštějící, prováděnou příslušnými orgány členských států. Za tímto účelem nařízení stanovuje povinnost pro každou fyzickou osobu, která vstupuje do EU nebo ji opouští a má u sebe peněžní hotovost (za kterou se počítají i určené cenné papíry a další investiční nástroje) v hodnotě 10 000 € nebo více, případně která zasílá takovou peněžní částku jako poštovní nebo jinou zásilku, ohlásit tuto částku v souladu s tímto nařízením příslušným orgánům členského státu, přes který do EU vstupuje nebo je opouští, nebo ze kterého zásilku odesílá či přijímá.

Komplexní úpravu oznamovací povinnosti při přeshraničních převozech (tzv. „cash controls“) v ČR vůči EU nařízení 2018/1672 lze nalézt v § 41 a 42 AML zákona. Oznamovací povinnost se vztahuje i na ty, kdo vyváží (odesílají) nebo dováží (přijímají) předmětnou hotovost či jiné věci uvedené výše v průběhu

12 po sobě jdoucích měsíců v úhrnné hodnotě 10 000 € nebo vyšší. Oznamovací povinnost se splňuje podáním vyplněného společného ohlašovacího formuláře EU celnímu úřadu. Celní úřady v ČR, kontrolující plnění této oznamovací povinnosti, mají možnost při zjištění porušení této povinnosti zajistit věci, kterých se oznámení týká. Přestupky, tak jak jsou definovány v § 50 AML zákona, projednává celní úřad. Fyzické nebo právnické osobě lze uložit pokutu za neplnění oznamovací povinnosti při přeshraničních převozech až 10 mil. Kč nebo propadnutí věci.

Od roku 2025 byl do AML zákona v návaznosti na požadavky doporučení FATF č. 32 doplněn institut informační povinnosti ve vztahu k vnitrostátním převozům hotovosti. Tato povinnost se však uplatní pouze na výzvu celního úřadu. Na rozdíl od převozů přes hranice EU tak není třeba převoz ex ante deklarovat.

15 Dozorová činnost

15.1 Výkon správního dozoru (kontroly) a správního trestání

Činnost „dozorčích úřadů“ lze rozdělit na dvě hlavní oblasti. Zprv se jedná o výkon kontroly nad plněním povinností vyplývajících z AML zákona, zadruhé se jedná o prvoinstanční projednávání přestupků stanovených tímto zákonem.

Úkolem dozorčích úřadů je zejména kontrolovat, zda jednotlivé typy povinných osob plní povinnosti uložené AML zákonem. Jejich důležitým úkolem je rovněž sledovat, zda se povinné osoby jakýmkoli způsobem samy nepodílí na praní špinavých peněz. Tyto kontroly provádí zejména Finanční analytický úřad. Kontrolu plnění povinností dále provádí Česká národní banka, správní úřady s působností nad dodržováním zákona upravujícího hazardní hry, Česká obchodní inspekce, profesní komory a celní úřady.

15.2 Finanční analytický úřad

FAÚ je oprávněn k výkonu kontroly u všech typů povinných osob dle § 2 AML zákona, u vybraných právních profesí, kterými jsou auditoři a daňoví poradci a dále soudní exekutoři, notáři a advokáti při výkonu AML zákonem specifikovaných činností, je jeho kontrolní pravomoc pouze subsidiární. Všechny tyto profese mají povinné členství v profesních komorách, které mají kontrolní a kárnou pravomoc. Proto v souladu s požadavky FATF i EU byla primárně využita možnost přenést veškerou kontrolní a kárnou pravomoc i v oblasti AML/CFT na tyto stavovské organizace (§ 37 AML zákona). Nicméně, jako pojistka pro případnému nekonání ze strany komory bylo zavedeno oprávnění FAÚ zahájit kontrolu nebo i řízení o přestupku i u těchto subjektů, pokud Komora nezahájí kontrolu či řízení o přestupku do 60 dnů od doručení podnětu FAÚ k provedení kontroly.

V rámci kontroly prováděné u povinných osob, vůči nimž vykonává dohled Česká národní banka (ČNB), je kontrolováno rovněž dodržování povinností stanovených vyhláškou ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu („AML vyhláška“).

Jak vyplývá z následujícího textu, u některých typů povinných osob je k provádění kontroly dodržování AML zákona oprávněn i jiný orgán dohledu. Ve smyslu § 35 odst. 1 AML zákona se jedná o povinné osoby, vůči nimž vykonává dohled ČNB, o provozovatele hazardních her, o osoby oprávněné k obchodování s kulturními památkami nebo s použitým zbožím.

15.3 Česká národní banka (ČNB)

Výkon kontroly dodržování povinností stanovených AML zákonem a AML vyhláškou provádí ČNB u těch druhů povinných osob, vůči nimž vykonává dohled podle § 44 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se typicky o banky, spořitelní úvěrní družstva, investiční společnosti, penzijní fondy, platební instituce, instituce elektronických peněz, pojišťovny, směnárny atd. Kompletní výčet je uveden v § 2 AML vyhlášky. ČNB rovněž projednává přestupky zjištěné při této kontrolní činnosti.

15.4 Celní úřady

Celní úřady vykonávají dohled nad dodržováním zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Z tohoto titulu jsou oprávněny rovněž k výkonu kontroly nad dodržováním povinností stanovených AML zákonem, a to u povinných osob uvedených v jeho § 2 odst. 1 písm. c), tedy u provozovatelů hazardních her podle zákona o hazardních hrách s výjimkou provozovatele peněžité, věcné, okamžité anebo číselné loterie, hry bingo nebo tomboly, které pod AML zákon nespádají. Celní úřad projednává zjištěné přestupky včetně přestupků provozovatelů internetových her.

Dále jsou celní úřady oprávněny podle § 42 AML zákona ke kontrole plnění oznamovací povinnosti při převozech hotovosti přes vnější hranice EU podle § 41 AML zákona a k řešení zjištěných přestupků. Oznamovací povinnost se týká všech fyzických a právnických osob, které do/z České republiky dováží/vyváží platidla v české nebo cizí měně, cestovní šeky apod., v úhrnné hodnotě 10 000 € nebo vyšší.

15.5 Česká obchodní inspekce (ČOI)

Ve smyslu AML zákona je Česká obchodní inspekce dozorčím úřadem u povinných osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. i) a j) AML zákona, tj. u osob oprávněných k obchodování s uměleckými díly, kulturními památkami, s předměty kulturní hodnoty nebo k jejich skladování nebo ke zprostředkování takových obchodů, a rovněž u osob oprávněných k obchodování s použitým zbožím nebo ke zprostředkování takových obchodů a k přijímání věcí do zástavy. ČOI v případě zjištění přestupku vede i správní řízení trestní.

15.6 Profesní komory

Jedná se o Komoru auditorů České republiky, Komoru daňových poradců České republiky, Exekutorskou komoru České republiky, Notářskou komoru České republiky a Českou advokátní komoru.

V souladu s ustanovením § 37 AML zákona jsou vyjmenované profesní komory povinny provést z vlastní iniciativy a rovněž i na základě písemného podnětu FAÚ kontrolu dodržování povinností vyplývajících z AML zákona členem příslušné komory a uvědomit písemně FAÚ (v jím stanovené lhůtě) o výsledku kontroly. Zjištěné porušení AML zákona projednávají procesně ve stejném režimu jako kárné provinění podle příslušných speciálních zákonů, nicméně se na ně vztahuje hmotněprávní úprava AML zákona.

16 Postup při výkonu kontroly a správního řízení

Kontrolní činnost dozorčích úřadů se řídí především kontrolním řádem a subsidiárně správním řádem, u komor rovněž sektorovými předpisy. Pracovník provádějící kontrolu musí mít pověření (v případě FAÚ jeho ředitele) a musí oznámit zahájení kontroly. U dlouhodobě plánovaných kontrol je možné

začátek kontroly oznámit předem písemně, je však možné začátek kontroly oznámit i bezprostředně před jejím zahájením. Kontrolovaný má zákonnou povinnost s kontrolujícím spolupracovat a poskytovat mu veškerou součinnost potřebnou k výkonu kontroly, a to i vytvořením podmínek pro výkon kontroly a v nezbytném rozsahu i poskytnutím materiálního a technického zabezpečení. Jedná se zejména o poskytnutí prostor a zařízení, umožnění pořízení kopií dokladů či kopií elektronických záznamů apod. Na druhou stranu kontrolující nesmí těchto povinností kontrolovaného svévolně zneužívat. Práva a povinnosti kontrolujících a kontrolovaných subjektů upravuje ustanovení § 8 až 10 kontrolního řádu. O kontrole se ve stanovených lhůtách sepisuje protokol, který obsahuje jednotlivá kontrolní zjištění s označením právních předpisů, které byly porušeny. Veškeré náležitosti kontrolního protokolu jsou stanoveny v § 12 kontrolního řádu. Kontrolovaný subjekt má právo podat v zákonem stanovené lhůtě námitky proti kontrolním zjištěním. Tyto námitky jsou vyřizovány postupem podle § 14 kontrolního řádu.

V případě, že provedeným šetřením dojde dozorčí úřad ke zjištění, že porušení povinností v oblasti AML/CFT naplňuje skutkovou podstatu některého z přestupků specifikovaných AML zákonem, zahájí s povinnou osobou řízení o přestupku. Projednávání přestupků je zvláštním typem správního řízení, vede se jako řízení o přestupku podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, pokud není v příslušném speciálním právním předpisu jiná úprava. Podpůrně se použije správní řád jako obecný předpis. AML zákon ve své šesté části specifikuje jednotlivé přestupky, a dále maximální možnou výši pokut, kterou lze za jejich spáchání uložit a další druhy trestů. Při zjištění přestupku nemá oprávněný orgán povinnost vždy uložit pokutu, věc může řešit zejména s ohledem na závažnost a následek porušené povinnosti i jiným způsobem, např. domluvou, projednáním, upozorněním na zjištěné nedostatky, případně s uložením termínu k nápravě.

16.1 Evidence přestupků

Podle § 52a AML zákona vede FAÚ evidenci přestupků, do které všechny dozorčí úřady (netýká se profesních komor) oznamují ihned zahájení správního řízení a po jeho ukončení (po nabytí právní moci příslušného rozhodnutí) i způsob ukončení. Jednotlivé dozorčí úřady mají přístup k informacím o řízeních, vedených s jimi dozorovanými subjekty. Účelem je jednak předcházení nepřípustné duplicitě řízení, ale i sladění postupů a sankcí.

17 Systém vnitřních zásad

Tento pojem označuje vnitřní směrnici povinné osoby, která upravuje její činnost při předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a která je vypracovaná a aplikovaná touto povinnou osobou. Smyslem SVZ je zabezpečit, aby byla činnost povinných osob plně v souladu s právními předpisy v oblasti boje proti praní peněz a financování terorismu, a aby v dané oblasti nedocházelo ke zneužití těchto povinných osob. SVZ se zpracovává na konkrétní obory činností, k nimž mají povinné osoby oprávnění, resp. je vykonávají. Až na jednotlivé pracovní pozice by měl SVZ rozpracovat povinnosti pracovníků povinné osoby ve vztahu jejich pracovní náplně k plnění povinností vyplývajících z právních předpisů v oblasti AML/CFT.

17.1 Náležitosti SVZ

Výčet náležitostí SVZ je stanoven v § 21 odst. 5 AML zákona. Jedná se o:

- Podrobný demonstrativní výčet znaků podezřelých obchodů, které se mohou vyskytovat při činnosti konkrétní povinné osoby;

- Způsob identifikace klienta, zahrnující opatření k rozpoznání politicky exponovaných osob a subjektů, vůči nimž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle sankčního zákona;
- Postupy pro provádění kontroly klienta a stanovování rozsahu kontroly klienta odpovídající riziku legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu v závislosti na typu klienta, obchodního vztahu, produktu nebo obchodu;
- Přiměřené a vhodné metody a postupy pro posuzování rizik, řízení rizik, vnitřní kontrolu a zajišťování kontroly nad dodržováním povinností stanovených AML zákonem;
- Postup pro zpřístupnění údajů uchovávaných podle části druhé hlavy II AML zákona příslušným dozorcím úřadům;
- Postup povinné osoby od zjištění podezřelého obchodu do okamžiku doručení oznámení FAÚ tak, aby byla dodržena lhůta stanovená v § 18 odst. 1 AML zákona, jakož i pravidla pro zpracování podezřelého obchodu a určení osob, které podezřelý obchod vyhodnocují;
- Pravidla a postupy, kterými se při nabízení služeb nebo produktů povinné osoby řídí třetí osoby jednající jménem nebo na účet povinné osoby;
- Opatření, která vyloučí zmaření nebo podstatné ztížení zajištění výnosu z trestné činnosti bezodkladným splněním příkazu klienta;
- Technická a personální opatření, která zajistí provedení odkladu splnění příkazu klienta podle § 20 AML zákona, a ve stanovené lhůtě splnění povinností podle § 24 AML zákona;
- V případech uvedených v § 24a odst. 2 AML zákona popis doplňkových opatření k účinnému zvládnutí rizika legalizace výnosů z trestné činnosti nebo financování terorismu.

Povinné osoby, vůči nimž vykonává dohled ČNB, jsou povinny SVZ zpracovat v souladu s upřesňujícími požadavky stanovenými AML vyhláškou. Jedná se zejména o ustanovení týkající se uplatňování přístupu založeného na posouzení rizika legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, a to stanovením rizikových faktorů, následným prováděním kategorizace klientů do skupin podle výsledného rizika, včetně průběžné aktualizace a přijímání odpovídajících opatření vůči rizikovým klientům. Dále se jedná zejména o ustanovení týkající se vypracování zprávy hodnotící činnost povinné osoby v oblasti předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

17.2 Hodnocení rizik

Každá povinná osoba má povinnost identifikovat a posoudit ML/FT rizika, která mohou nastat při její činnosti, pro kterou je považována za povinnou osobu. Na základě zhodnocení těchto rizik přijmou konkrétní účinná opatření, která rizika řídí a snižují. Ty povinné osoby, které mají povinnost vypracovat písemně SVZ, mají povinnost rovněž vypracovat písemně hodnocení rizik, které je součástí SVZ.

17.3 Povinnost písemně vypracovat SVZ

Povinnost zavést a uplatňovat přiměřené postupy vnitřní kontroly a komunikace za účelem naplnění povinností stanovených AML zákonem, mají všechny povinné osoby uvedené v § 2 AML zákona.

Písemné vypracování SVZ je uloženo pouze povinným osobám uvedeným v § 2 odst. 1 písm. a) až d), h) a l) AML zákona. Jedná se tedy zejména o úvěrové a finanční instituce, provozovatele hazardních her, realitní kanceláře, poskytovatele sídel pro jiné právnické osoby aj., osoby poskytující služby spojené s virtuálním aktivem s výjimkou případů uvedených v následujícím odstavci.

Povinné osoby uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) až d), h) a l) AML zákona nemusí vypracovat SVZ písemně, pokud v oblastech činnosti podléhajících působnosti AML zákona nezaměstnávají další osoby, nebo pro ně nepracují další osoby na základě jiného vztahu, nebo pokud smluvně vykonávají činnost podléhající působnosti AML zákona pouze pro jednu jinou povinnou osobu a řídí se SVZ této jiné povinné osoby, v němž jsou jejich činnosti dostatečně popsány.

17.4 Povinnost doručit SVZ dozorovému orgánu

Povinnost zasílání SVZ ke kontrole je omezena pouze na vybrané povinné osoby z těch, které mají povinnost mít SVZ zpracovaný písemně. AML zákon ve svém § 21 odst. 6 stanoví, že určené povinné osoby doručí určenému dozorčímu úřadu SVZ do 60 dnů ode dne, kdy se staly povinnými osobami. SVZ musí být rovněž průběžně upravován v návaznosti na změny v legislativě upravující oblast prevence praní peněz a financování terorismu, a dále na organizační a jiné změny uvnitř povinné osoby, související se sledovanou činností. Oznámení o změnách v SVZ musí povinné osoby doručit dozorčím úřadům do 30 dnů ode dne jejich přijetí. Ostatní povinné osoby, pro které platí nutnost písemného zpracování, předkládají svůj SVZ ke kontrole pouze na vyžádání dozorčích úřadů.

Níže uvedené typy povinných osob doručují SVZ FAÚ:

- úvěrové instituce (§ 2 odst. 1 písm. a) AML zákona);
- platební instituce (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 5 AML zákona);
- právnická osoba, která spravuje majetek způsobem srovnatelným s obhospodařováním investičního fondu (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 4 AML zákona);
- instituce elektronických peněz (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 5 AML zákona);
- poskytovatelé „poštovních“ platebních služeb (§ 2 odst. 1 písm. b) bod 11 AML zákona);
- provozovatelé hazardních her (§ 2 odst. 1 písm. c) AML zákona);
- osoba poskytující služby spojené s virtuálním aktivem (§ 2 odst. 1 písm. l) AML zákona).

Subjekty kapitálového trhu uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bod 1 až 4 AML zákona doručují SVZ podle § 21 odst. 6 věty druhé ČNB. Jedná se například o centrálního depozitáře, osobu vedoucí samostatnou evidenci investičních nástrojů, organizátora trhu s investičními nástroji, osobu s povolením k poskytování investičních služeb, investiční společnost, penzijní společnost, penzijní fond.

Pokud FAÚ nebo ČNB zjistí nedostatky v SVZ doručeném dle shora uvedeného textu, stanoví termín k jejich odstranění a povinné osoby v tomto termínu podají písemnou informaci o způsobu odstranění zjištěných nedostatků.

18 Mezinárodní sankce

18.1 Charakteristika a důvody přijímání mezinárodních sankcí

Omezující (někdy též restriktivní) opatření, přijímaná mezinárodními společenstvími jako jsou Organizace spojených národů (OSN) či Evropská unie (EU), většinou souhrnně označovaná jako „mezinárodní sankce“, jsou nástrojem mezinárodního tlaku na příjemce těchto opatření (toho, vůči komu se použijí), jehož cílem je zajistit, aby příjemce opatření upustil od dalšího pokračování jednání, které k zavedení omezujících opatření vedlo. Jedná se o kolektivní rozhodnutí přijímaná na politické úrovni příslušnými mezinárodními orgány (Rada bezpečnosti OSN či Rada EU). Mezinárodní sankce jsou

přijímány za účelem udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu. Na rozdíl od obecného významu slova „sankce“ (z lat. „*sanctio*“ = trest), či použití slova „sankce“ ve významu správního postihu, se v případě mezinárodních sankcí, jak už jejich jiný název „omezující opatření“ napovídá, nejedná o trest, ale o donucovací opatření, která mohou mít v konkrétních případech formu omezení, zákazu nebo příkazu. Jedná se navíc o opatření, která by měla být a zpravidla také jsou dočasná, přičemž časová omezenost je dána naplněním jejich účelu, tj. že dojde k ukončení nežádoucího jednání či stavu zapříčiněného příjemcem opatření nebo na jehož vzniku nebo udržování se příjemce opatření podílel či dosud podílí.

Jednou ze základních charakteristik v současnosti přijímaných sankcí, ať už na úrovni OSN nebo na úrovni EU je, že na rozdíl od v minulosti uplatňovaných „totálních embarg“ (např. USA vůči Kubě) dnešní sankce mají charakter opatření zacílených na konkrétní osoby, subjekty či orgány. Z tohoto důvodu se někdy současné sankce označují jako „cílené“ (*angl. targeted*), „měkké“, „chytré“, anebo také „inteligentní“. Takto koncipované sankce sledují co možná nejpřesnější zaměření („zacílení“) na konkrétní původce nežádoucího stavu a naopak, co největší ochranu civilního obyvatelstva před negativními dopady sankcí. Za tímto účelem také dokumenty, jimiž se sankce stanovují, zpravidla obsahují ustanovení o možných výjimkách.

18.2 Závaznost mezinárodních sankcí pro ČR

Závazek České republiky uplatňovat mezinárodní sankce vyplývá z jejího členství jak v OSN (zakládající člen původního Společenství národů), tak také, od 1. května 2004, z členství v EU. Článek 25 Charty OSN² říká, že *„Mezi členy Spojených národů je shoda o tom, že přijmou a splní rozhodnutí Rady bezpečnosti podle této charty.“* Akt o podmínkách přistoupení k EU v článku 2 stanoví, že *„Ode dne přistoupení se ustanovení původních smluv a aktů přijatých orgány Společenství... stávají závaznými pro nové členské státy a uplatňují se v těchto státech za podmínek stanovených v uvedených smlouvách a v tomto aktu.“*

18.3 Obecný charakter sankčních opatření přijímaných OSN či EU

Rozhodnutí Rady bezpečnosti, o nichž hovoří článek 25 Charty OSN, jsou nejčastěji obsažena v jejích rezolucích, jimiž mezinárodní sankce stanovuje. Příslušnými akty, jimž mezinárodní sankce „uvaluje“ Evropská unie v rámci své Společné zahraniční a bezpečnostní politiky („SZBP“), jsou v současnosti zpravidla rozhodnutí Rady a na ně navazující nařízení Rady, jimiž Rada svá rozhodnutí „provádí“. Tyto akty (předpisy) EU jsou přímo účinné (aplikovatelné) ve všech členských státech Unie a mají stejnou právní sílu jako zákony. Mohou mít charakter „základních“ předpisů, jimiž se omezující sankce zavádějí či případně ruší, a k nim zpravidla Rada později, podle potřeby, vydává rozhodnutí či nařízení „změnová“ či „prováděcí“. Změnové předpisy, jak už název napovídá, mění text původního předpisu. Naopak prováděcí předpis „provádí“ některé z ustanovení sankčního předpisu a zpravidla se tak v praxi děje, je-li nutno např. změnit výčet (seznam) osob, subjektů či orgánů, vůči nimž se mezinárodní sankce použijí. Takový seznam bývá nejčastěji v některé z příloh původního předpisu a prováděcím předpisem tak Rada „zasahuje“ nikoli do textu samotného předpisu, ale pouze mění či doplňuje některou z příloh. Zatímco rozhodnutí Rady pro oblast Společné zahraniční a bezpečnostní politiky („SZBP“) jsou závazná pro členské státy, nařízení jsou závazná pro každého.

Podnětem Evropské unii k přijetí omezujících opatření může být příslušná rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Ale v mezidobí, než EU stihne přijmout svá omezující opatření, nejsou omezující opatření OSN v ČR právně závazná (protože omezující opatření OSN nejsou v ČR přímo použitelná, na rozdíl od

² <https://www.un.org/en/charter-united-nations/index.html>.

omezujících opatření EU). Aby se toto mezidobí překlenulo, vydává FAÚ opatření obecné povahy, kterým omezující opatření OSN dočasně závazně překlopí do českého právního řádu (srov. § 8d zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí). Jakmile jsou přijata omezující opatření EU, uplatní se napřímo ona. Tento překlenovací mechanismus se nepoužívá u všech typů omezujících opatření, ale jen u nejzávažnějších z nich: u finančních sankcí (viz níže) proti terorismu, šíření zbraní hromadného ničení a jejich financování.

Někdy dochází v praxi i k situacím, že OSN z různých důvodů „své“ sankce nepřijme (může to být např. z důvodu „neprůchodnosti“ příslušné rezoluce hlasovací procedurou v Radě bezpečnosti), ale Unie na své úrovni k takovému kroku přistoupí. V takovém případě mluvíme o tzv. autonomních sankcích EU.

18.4 Základní typy mezinárodních sankcí

Podle oboru činnosti, kterou sankce postihují, se může jednat zejména o cestovní omezení, omezení či zákazy obchodování s určitými druhy zboží (např. zboží tzv. dvojího užití, zbraně a vojenský materiál apod.) anebo finanční sankce. Mohou to však být i další typy jako omezení v dopravě (např. zákaz přistávání letadel), zákaz poskytování technické pomoci ve vztahu k některým druhům zboží (např. zákaz poskytování specializované výuky v oborech zneužitelných k vývoji a výrobě zbraní hromadného ničení a jejich nosičů) atp.

18.5 Cestovní omezení

Ve formě zákazu vstupu na území EU nebo zákazu průjezdu přes území členských států (*angl. „travel ban“ nebo také „visa ban“*) lze logicky uvalit pouze na konkrétní fyzické osoby. Bývá stanoven v rozhodnutích Rady a za jeho provádění v ČR zodpovídá Ministerstvo vnitra, konkrétně Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie. Z tohoto zákazu zpravidla existují výjimky na základě mezinárodních konvencí či z důvodů humanitárních (cesta do Unie z léčebných důvodů, účast na řízení před soudem souvisejícím s aplikací mezinárodních sankcí atp.).

18.6 Omezení obchodů s určitými druhy zboží

Zpravidla se jedná o omezení nebo rovnou zákaz dovozu nebo vývozu konkrétních položek zboží. Ty mohou být určeny buď podle konkrétních kódů celní nomenklatury (tzv. KN kódy) anebo souhrnně podle typických charakteristik – např. položky dvojího užití (tzv. „duál“), které jsou vyjmenovány v příloze I nařízení (EU) č. 428/2009, nebo zboží, které je uvedeno na společném vojenském seznamu EU (tzv. „vojmat“). Kromě úplného zákazu obchodů s těmito komoditami může omezení spočívat v povinnosti mít obchod (prodej, převod, vývoz nebo dovoz) předem schválen příslušným orgánem (u zboží dvojího použití či vojenského materiálu je takovým orgánem Licenční správa MPO, u dalších podle charakteru zboží i jiný státní orgán – např. Státní úřad pro jadernou bezpečnost).

18.7 Finanční sankce

Nejčastěji uvalovaný typ sankcí spočívá v povinnosti zmrazit (zajistit) veškeré finanční prostředky a hospodářské zdroje vlastněné, držené či ovládané konkrétní určenou fyzickou nebo i právnickou osobou a v zákazu přímo i nepřímo takové osobě jakékoli finanční prostředky nebo hospodářské zdroje zpřístupnit. Hospodářskými zdroji se zde rozumí jakákoli aktiva, která sice nejsou finančními prostředky, ale lze je k získání finančních prostředků použít (mj. tedy jakékoli zboží). Na provádění těchto sankcí se v ČR prakticky podílí především finanční a úvěrové instituce, FAÚ a celní správa.

19 Postavení a úloha Finančního analytického úřadu a dalších orgánů a institucí při uplatňování mezinárodních sankcí v ČR

Finanční analytický úřad v souladu s kompetenčním zákonem³ a zákonem o provádění mezinárodních sankcí, zajišťuje vnitrostátní koordinaci při uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu. Kromě této role vnitrostátního koordinátora se FAÚ současně podílí na provádění finančních sankcí, rozhoduje o výjimkách ze sankcí, zajišťuje správu zajištěného (zmrazeného) majetku a kontroluje a vynucuje dodržování sankcí v České republice.

Nezastupitelnou úlohu v souvislosti s mezinárodními sankcemi má také Ministerstvo zahraničních věcí (MZV), které se podílí na politickém sjednávání mezinárodních sankcí a koordinuje postoje České republiky k nim. Při plnění této role se MZV mj. účastní jednání a rozhodování např. o charakteru a rozsahu přijímaných sankčních opatření či o zařazení konkrétních osob, subjektů či orgánů na seznamy sankcionovaných subjektů (tzv. proces „listace“, z *angl. listing*), event. vyřazování takových osob, subjektů či orgánů ze seznamů (proces „delistace“, z *angl. delisting*), a to včetně pravidelných přezkumů seznamů. Podle charakteru omezujících opatření se na provádění mezinárodních sankcí mohou v rámci své působnosti podílet i jiná ministerstva a státní orgány, například Ministerstvo průmyslu a obchodu (zejména jeho Licenční správa), celní správa, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, ale může to být kterýkoli další státní orgán či instituce, do jejíž kompetence by provádění konkrétního omezujícího opatření spadalo.

Ministerstvu průmyslu a obchodu tak v této souvislosti připadá role při uplatňování sankcí, které se dotýkají obchodu s vojenským materiálem či zbožím tzv. dvojího užití, neboť Licenční správa MPO je orgánem příslušným k vydávání licencí k obchodování s těmito druhy zboží. Celní správa prakticky vykonává a dohlíží na dodržování zákazu exportu či importu konkrétních položek zboží. Úloha Ministerstva vnitra spočívá v uplatňování sankcí jak typu zákazu vstupu konkrétních osob na území Unie či jejich průjezdu přes území Unie, tak na zákazy a omezení obchodů se zbraněmi. Ministerstvo obrany je garantem uplatňování sankcí na obchod s vojenským a polovojenským vybavením a Státní úřad pro jadernou bezpečnost plní úlohu státu v oblasti uplatňování sankcí při obchodování s radioaktivním materiálem či obecně se zbraněmi hromadného ničení (jadernými, chemickými i biologickými).

19.1 Zákon o provádění mezinárodních sankcí a ostatní vnitrostátní předpisy a dokumenty v oblasti uplatňování mezinárodních sankcí

Jak již bylo zmíněno, FAÚ je „vnitrostátním koordinátorem“ při provádění mezinárodních sankcí podle zákona o provádění mezinárodních sankcí. Ten v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie upravuje některé povinnosti při uskutečňování mezinárodních sankcí a dále upravuje některé povinnosti při uskutečňování mezinárodních sankcí, k jejichž dodržování je ČR zavázána na základě členství v OSN. Zákon o provádění mezinárodních sankcí upravuje postupy při provádění (uplatňování) mezinárodních sankcí v ČR, pokud tyto postupy nejsou upraveny právě v přímo použitelných předpisech, jejichž dodržováním je ČR vázána. Vedle výkladu pojmů vymezuje oblasti uplatňování sankcí; zmocňuje FAÚ vydávat překlenovací opatření obecné povahy; stanovuje povinnosti ve vztahu k majetku, na který se vztahují mezinárodní sankce (mj. stanoví tzv. oznamovací povinnost); vymezuje pravomoci a povinnosti státních orgánů a České národní banky (zde mj. stanoví povinnost mlčenlivosti a upravuje pravomoci v oblasti kontroly dodržování povinností podle zákona o provádění

³ Zákon č. 2/1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

mezinárodních sankcí); upravuje zápis skutečností, které souvisejí s uplatňováním sankcí, do veřejných a dalších evidencí; stanoví poplatek za správu majetku, na který se vztahují mezinárodní sankce; pojmenovává přestupky v souvislosti s porušením mezinárodních sankcí včetně stanovení postihů za taková porušení. V závěru pak zmocňuje vládu ČR k vydání nařízení k úpravě postupů k naplnění ustanovení předpisů EU a zmocňuje Ministerstvo financí k vydání vyhlášky o podrobnostech plnění oznamovací povinnosti a vyhlášky o vzoru služebního průkazu.

Na základě těchto zmocnění vláda ČR vydala 28. května 2008 nařízení č. 210/2008 Sb., k provedení zvláštních opatření k boji proti terorismu, jímž zapracovává společný postoj Rady 2001/931/SZBP z 27. prosince 2001, jímž se stanovují finanční a hospodářské sankce vůči konkrétním fyzickým osobám – občanům EU a v EU působícím organizovaným skupinám, tzv. „vnitřním teroristům EU“. Toto nařízení vlády bylo v březnu 2009 novelizováno nařízením vlády č. 88/2009 Sb., přičemž podstatou novelizace bylo rozšíření seznamu osob a organizovaných skupin, vůči nimž se stanovená opatření použijí.

Ministerstvo financí na základě zmocnění v zákoně o provádění mezinárodních sankcí vydalo dvě tzv. prováděcí vyhlášky⁴, a to jednak vyhlášku č. 281/2006, o podrobnostech způsobu plnění oznamovací povinnosti podle zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí a dále, vyhlášku č. 53/2017 Sb., o vzoru služebního průkazu zaměstnanců Finančního analytického úřadu. První z uvedených stanovuje náležitosti oznámení o majetku, na který se vztahují mezinárodní sankce a způsoby, jakými se takové oznámení doručuje Ministerstvu financí, potažmo FAÚ. Druhá vyhláška stanoví vzor služebního průkazu, kterým se prokazují zaměstnanci FAÚ k výkonu činností podle zákona o provádění mezinárodních sankcí a podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML zákon).

Z ostatních vnitrostátních dokumentů vztahujících se k provádění mezinárodních sankcí v ČR lze uvést metodický pokyn FAÚ č. 1 k uplatňování mezinárodních sankcí zejména v souvislosti s financováním terorismu⁴. Ten byl vydán zejména pro povinné osoby podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu a je určen jako pracovní pomůcka pro práci s předpisy o mezinárodních sankcích, včetně stanovení postupu při podezření na porušení mezinárodních sankcí a uvádí některé indikátory možného financování terorismu.

20 Postavení a úloha Finančního analytického úřadu a dalších orgánů a institucí při uplatňování vnitrostátních sankcí

Česká republika přijímá vnitrostátní sankce podle zákona č. 1/2023 Sb., o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích (sankční zákon).

Vnitrostátní sankce jsou komplementární k sankcím EU.

Vnitrostátními sankcemi je postižitelné takové jednání, jež je postižitelné podle sankčních předpisů EU [§ 2 písm. c) sankčního zákona]. Získá-li MZV kvalifikovanou informaci o tom, že subjekt se dopustil nebo dopouští postižitelného jednání a je-li to v zahraničněpolitickém nebo bezpečnostním zájmu ČR, pak MZV předloží návrh na jeho zařazení na vnitrostátní sankční seznam vládě (§ 4 odst. 1 sankčního zákona).

⁴ Metodický pokyn č. 1 Finančního analytického úřadu ze dne 23. dubna 2021 určený povinným osobám a dalším dotčeným subjektům k uplatňování mezinárodních sankcí zejména v souvislosti s financováním terorismu (<https://www.financnianalytickyrad.cz/files/metodicky-pokyn-c-1-k-uplatnovani-mezinarodnich-sankci-v-souvislosti-s-financovanim-terorismu.pdf>).

Vnitrostátní sankce mohou mít podobu omezení, příkazů nebo zákazů podle příslušných sankčních předpisů EU anebo podle části druhé zákona o provádění mezinárodních sankcí [§ 2 písm. f) sankčního zákona].

Primárním cílem ČR je zařadit daný subjekt na sankční seznam EU. K zařazení na seznam EU však z povahy věci nedojde okamžitě po rozhodnutí vlády. Proto na základě rozhodnutí vlády může být subjekt zapsán na vnitrostátní sankční seznam, pokud není zařazen na seznam EU do jednoho měsíce od podání návrhu EU; avšak hrozí-li nebezpečí zmaření účelu, pro který má být subjekt zařazen na sankční seznam EU, může být subjekt zapsán na vnitrostátní sankční seznam bez prodlení po rozhodnutí vlády (§ 4 odst. 4 sankčního zákona).

Před podáním návrhu vládě jej MZV nejdříve projedná v rámci Meziresortní koordinační skupiny pro sankční seznamy, v níž jsou zastoupeny Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo obrany, FAÚ, Policie ČR a zpravodajské služby ČR; v případě potřeby MZV návrh projedná také s dalšími relevantními orgány a institucemi (§ 4 odst. 7 sankčního zákona).

Subjekt může proti svému zápisu na vnitrostátní seznam podat námitku, o níž rozhodne vláda (§ 9 sankčního zákona), a podat žalobu ve správním soudnictví (§ 11 sankčního zákona).

Při provádění vnitrostátních sankcí se postupuje podle zákona o provádění mezinárodních sankcí (§ 13 sankčního zákona). To znamená, že vnitrostátní sankce provádí FAÚ a další orgány a instituce stejným postupem, jako když provádí mezinárodní sankce.

Kontrolní otázky

- Popište Finanční analytický úřad, jeho postavení a hlavní úkoly jak na vnitrostátní, tak na mezinárodní úrovni.
- Popište základy trestní odpovědnosti, co to je skutková podstata trestného činu a co ji tvoří, přibližte součinnost v trestním právu ČR.
- Charakterizujte trestní odpovědnost právnických osob, vyjmenujte základní principy a možnosti postihu.
- Popište možnosti postihu za porušení opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu a financování šíření zbraní hromadného ničení podle platného práva ČR.
- Uvedte prameny vnitrostátního práva upravující oblast opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu a financování šíření zbraní hromadného ničení; vyjádřete obecně smysl a účel těchto opatření.
- Vysvětlete a popište mezinárodní právní aspekty opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu a financování šíření zbraní hromadného ničení.
- Charakterizujte FATF, vč. jeho postavení v mezinárodním právu a Doporučení FATF.
- Které mezinárodní či nadnárodní instituce se významně podílí na nastolení a uplatňování opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu a financování šíření zbraní hromadného ničení a jaká je jejich konkrétní role.
- Charakterizujte zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, vysvětlete jeho smysl a účel.
- Kdo jsou „povinné osoby“ podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění, a jaké jsou jejich základní povinnosti?
- Vysvětlete pojem „oznámení podezřelého obchodu“ podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění; kdo je podává, komu, v jakých lhůtách, jakým způsobem a jaký je jeho obsah.
- Vysvětlete pojmy „identifikace“ a „kontrola klienta“ podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění. Popište základní principy, postup a pravidla uchovávání informací.
- Jaký je postup zpracování informací na Finančním analytickém úřadu a při nakládání s výsledky šetření, a jaké jsou základní principy mezinárodní spolupráce s jinými finančními zpravodajskými jednotkami?
- Popište možnosti zajištění majetku podle zákonů č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění, a č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, a možnosti nakládání se zajištěným majetkem.
- Jaká jsou v platných předpisech „proti praní špinavých peněz“ opatření týkající se nakládání s hotovostí a jaký je jejich vzájemný vztah?
- Co jsou „dozorčí úřady“ pro správní dozor nad plněním povinností podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění, jaké jsou jejich kompetence a jaký je další postup při zjištění nedostatků?
- Co má obsahovat „systém vnitřních zásad“ podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění, a jaké povinnosti se k němu vztahují?
- Charakterizujte zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, vysvětlete jeho smysl a účel a vztah k omezujícím opatřením Rady bezpečnosti OSN a Evropské unie a vnitrostátním omezujícím opatřením podle zákona č. 1/2023 Sb., o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaných v mezinárodních vztazích (sankční zákon).
- Jaká je role Finančního analytického úřadu na úseku mezinárodních a vnitrostátních sankcí.

- Jaká je role Finančního analytického úřadu na úseku mezinárodních sankcí, jak v této oblasti působí Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu a celní orgány?

Zdroje

- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník;
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád;
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich;
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob;
- zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu;
- zákon č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí;
- zákon č. 254/2004 Sb.; zákon o omezení plateb v hotovost;
- zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole („kontrolní řád“);
- zákon č. 254/2004 Sb.; zákon o omezení plateb v hotovost;
- zákon č. 1/2023 Sb.; zákon o omezujících opatřeních proti některým závažným jednáním uplatňovaným v mezinárodních vztazích (sankční zákon)
- doporučení FATF;
- Štrasburská úmluva: charakteristika úmluvy, vztah k právu EU a ČR;
- Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu: charakteristika úmluvy, vztah k právu EU a ČR;
- IV. AML směrnice EU, V. AML směrnice EU, nařízení EU 2018/1672;
- RB OSN – Charta OSN, obecně úmluvy proti terorismu a jeho financování a proliferační úmluvy;
- Rada Evropy (Moneyval) – viz www.coe.int/en/web/moneyval/;
- FATF – viz www.fatf-gafi.org;
- Doporučení FATF – mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení;
- Egmontská skupina – viz www.egmontgroup.org.
- sankční předpisy EU (obecně).
- Vyhláška ČNB č. 67/2018 Sb., o některých požadavcích na systém vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů („AML vyhláška“);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2015/847 ze dne 20. května 2015, o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků („nařízení č. 2015/847“).
- Charta OSN čl. 25;
- Akt o podmínkách přistoupení k EU čl. 2.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

UČEBNÍ TEXTY PRO ÚŘEDNICKOU ZKOUŠKU
OBOR 7 – EKONOMICKÁ OCHRANA STÁTU

Vydal: Finanční analytický úřad

Aktualizováno: 20. 02. 2025

Verze: 10-2024-02

